Askeleita kiertotalouden edistämiseksi Etelä-Pohjanmaan aluetoimijoille

RIIHI – Resurssiviisaat verkostot Etelä-Pohjanmaalla

Selvityksen laatijat
Projektipäällikkö Krista Mäki
Asiantuntija, TKI Heli Hietala
Asiantuntija, TKI Jenni Nurmi
Projektisihteeri Satu Metsomäki

Euroopan unionin osarahoittama

Sisältö

Alkusanat
Kiertotalouden alueelliset tekijät
Miten selvitys on laadittu?
Kuvio: Etelä-Pohjanmaan kiertotaloussiirtymään vaikuttavat tekijät
Miten luet tätä dokumenttia?
1. Maaperäiset tekijät
    i. Maaseutumaisen alueen vahvuuksien valjastaminen
    ii. Paikalliset ympäristöhaasteet eivät ole näkyviä – Globaalit ympäristöhaasteet motivaattoriksi
2. Taajamatekijät
    i. Vastuullisten yritysten alueellinen brändäys
3. Saavutettavuus- ja läheisyystekijät
    i. Logistiikka- ja tietoliikenneinfraratkaisujen kehittäminen
    ii. Verkostojen vahvistaminen
4. Teknologia- ja innovaatiotekijät
    i. Innovaatiotoimenpiteiden tehostaminen
    ii. Yritysten innovaatiokulttuurin kasvattaminen
    iii. Rahoitusprosessien sujuvoittaminen
5. Tietoon ja osaamiseen liittyvät tekijät
    i. Kiinnostuksen hyödyntäminen ja kasvattaminen
    ii. Liiketoimintamallien tunnistaminen
    iii. Tehokkaat viestintä- ja koulutustoimenpiteet
6. Hallinto- ja yhteiskunnalliset järjestelyt
    i. Siirtymän organisaatiotasoinen koordinointi
    ii. Siirtymän alueellinen koordinointi
    iii. Toimijoiden välisen yhteistyön tiivistäminen
    iv. Poliittinen ja julkinen ohjaus
Askeleita tulevaisuuden kehittämistyön tehostamiseen: Lyhyt listaus tärkeimmistä toimenpiteistä
Lähteet
Liitteet

Alkusanat

Vihreä siirtymä, eli siirtymä kohti ekologisesti kestävää taloutta ja kasvua, on edellytys maapallon kantokyvyn säilymiselle. Kiertotaloudella on tunnistettu olevan keskeinen rooli maapallon kantokykyyn liittyvien ongelmien, luonnon monimuotoisuuden katoamisen, ilmastonmuutoksen ja saastumisen ratkaisemisessa. Kiertotalous on talousmalli, joka perustuu resurssitehokkuuteen, resurssien suljettuihin kiertoihin, luonnonresurssien säilyttämiseen sekä jätteiden synnyn ja energian käytön rajoittamiseen. Kyseessä on meidän koko yhteiskuntamme ja taloutemme toimintatavan muuttava systeeminen, moniulotteinen muutos, jossa meillä kaikilla on roolimme.

Kiertotalouden moniulotteisen luonteen ja systeemisen muutoksen monimutkaisuuden vuoksi ei ole yhtä kiertotalousstrategiaa, joka sopii kaikille yrityksille, toimijoille ja alueille. Yritysten yksilöllisiin ratkaisumahdollisuuksiin vaikuttavat mm. yrityksen tarjoama tuote tai palvelu, toimiala, sijainti, toimitusketjut ja muut verkostot, raaka-aineet, teknologia-, strategia- ja innovointiosaaminen sekä tuotanto- ja prosessiolosuhteet jne.

Onnistuneen siirtymän toteutus edellyttää myös paikallisten kontekstien ja erityispiirteiden ymmärtämistä sekä paikalliset näkökulmat huomioivia ohjaus- ja tukitoimia. Paikalliset toimijat ovat suunnittelu-, ohjaus-, tuki- ja sääntelytehtäviensä ansiosta myös avainroolissa alueen kiertotaloussiirtymän onnistuneessa toteuttamisessa.

Ylikansalliset ja kansalliset toimintamallit eivät usein huomioi riittävästi paikallisia lähtökohtia ja tarpeita, lisäksi yleisessä keskustelussa kiertotaloussiirtymään liittyen painottuu usein suurten kaupunkien ja kasvukeskittymien näkökulmat. Tästä syystä Euroopan aluekehitysrahaston rahoittamassa, Seinäjoen ammattikorkeakoulun toteuttamassa RIIHI -Resurssiviisaat verkostot Etelä-Pohjanmaalla -hankkeessa on tarkasteltu, miten paikallisten toimijoiden on mahdollista edistää alueen kiertotaloussiirtymää mahdollisimman tehokkaasti.

Tämä selvitys keskittyy tuottamaan tietoa siitä, miten aluetoimijat (mm. kuntatoimijat, koulutus- ja tutkimusorganisaatiot, yrityspalvelu- ja edunvalvontatoimijat) Etelä-Pohjanmaalla voivat tukea ja vauhdittaa yrityksiä ottamaan käyttöön kiertotalouden liiketoimintamalleja. Selvityksessä on keskitytty esittämään melko matalan kynnyksen suosituksia ja askeleita, joita alueen toimijoiden on mahdollista integroida omaan työhönsä ilman liian suuria lisäresurssivaatimuksia.

Miten selvitys on laadittu?

Sivulla 5 on esitetty selvityksen pohjaksi luotu kuvaaja Etelä-Pohjanmaan kiertotaloussiirtymään vaikuttavista tekijöistä. Kuvaajassa on yhdistetty muutosjohtamisen ADKAR-mallin muunnelma sekä innovaatioiden diffuusioteoria.

ADKAR-malli on hyvin tunnettu ja laajalti käytetty lähestymistapa muutoksenhallintaan. ADKAR on lyhenne sanoista Awareness (tietoisuus), Desire (halu), Knowledge (tieto/osaaminen), Ability (kyky) ja Enforcement (vahvistus). Yleisesti ADKAR-mallia hyödynnetään organisaatioiden muutosjohtamisen hallinnassa, jolloin kaikki muutoksen askeleet tietoisuuden heräämisestä vahvistukseen tapahtuu yksittäisen organisaation sisällä. Systeemisen kiertotaloussiirtymän on kuitenkin tunnistettu edellyttävän toimenpiteitä yhteiskunnan mikro-, meso- ja makrotasoilta (yksilöt, yritykset, alue) ja vieläpä yhtäaikaisesti sekä bottom-up –ja top-down –lähestymistapoja, minkä vuoksi tässä selvityksessä ADKAR-mallin askeleet on jaoteltu yksilö-, yritys- ja aluetasolle siten, että sekä yksilöiden tietoisuuden ja tahtotilan kasvattaminen sekä alueen tuki- ja vahvistustoimenpiteet johtavat yritysten tiedon, osaamisen ja kyvykkyyksien kasvuun. Innovaatioiden diffuusioteorian mukaisesti oletetaan, että kiertotalouden liiketoimintamalleja otetaan alueen yrityksissä käyttöön, kun riittävän monet yrityksen johtajista, päättäjistä ja työntekijöistä (yksilöt) ymmärtävät, miksi siirtymä on tärkeä ja toisaalta alueen tukitoimilla pystytään riittävästi vahvistamaan käsitystä siitä, miten yritysten on mahdollista toteuttaa kiertotaloutta.

Kuvaajaan on tuotu kansainvälisen tutkimusaineiston perusteella tunnistetut, eteläpohjalaisesta näkökulmasta oleelliset, maaseutumaisten alueiden kiertotaloussiirtymään vaikuttavat haasteet, vahvuudet ja tukitoimenpiteet sekä niistä seuraavat potentiaaliset muutokset toiminnassa ja toimintaympäristössä. Erityisesti tunnistettuja haasteita, vahvuuksia ja olosuhteita on peilattu aikaisempiin Etelä-Pohjanmaalla tehtyihin selvityksiin (mm. Etelä-Pohjanmaan liitto, Yritysbarometrit) oleellisten tekijöiden tunnistamiseksi. Kerätyn ja yhdistetyn pohjatiedon perusteella on tunnistettu paikallisen lisätiedon selvittämistarpeet. Lisätietoa tunnistetuista tekijöistä erityisesti Etelä-Pohjanmaan kiertotaloussiirtymän edistämiseksi on hankittu paikallisella kartoituksella: Kiertotalouden edistämiseen liittyvistä asioista on kysytty hieman eri näkökulmista mutta toisiaan täydentävästi sekä yksilöiltä, yrityksiltä että aluetoimijoilta. Webropol-sovelluksella toteutettuun yksilökyselyyn vastasi yhteensä 368 vastaajaa. Yhteensä 18 eri alojen teollisen yrityksen päättäjää osallistui Teamsilla toteutettuun syvähaastatteluun ja 45 aluetoimijaa 30 eri aluetoimija- tai kuntaorganisaatiosta vastasi niinikään Webropolilla toteutettuun kyselyyn.

Tähän dokumenttiin on koottu selvityksessä nousseet mahdolliset edistämiskohteet, jotka on jaoteltu kuuden aikaisemmin tunnistetun kiertotalouden alueellisen tekijän mukaan.

EP:n kiertotaloussiirtymään vaikuttavat tekijät

EP:n haasteet ja vahvuudet kiertotalouteen liittyen

Alueen kehitys ja fyysinen sijainti

Haasteet

-Pitkät välimatkat: Resurssienhallinnan kustannustehokkuus
-Kausittaisuus (alkutuotannossa)
-Siirtymän koordinoinnin puute
-Haasteita tukitoimien joustavuudessa ja jatkuvuudessa
-Ympäristöhaasteet eivät ole vielä näkyviä

Vahvuudet

-Ympäristöhaasteet eivät ole vielä näkyviä
-Hyvät kulkureitit maakuntatasolla
-Luonnon resurssien tarjonta

Yritykset ja taloudellinen toiminta

Haasteet

-Toimijoiden ja asiakkaiden hajanaisuus
-Kasvu- ja innovaatiohakuisuuden puute
-Yhteistyö toimijoiden välillä vähäistä
-Kiertotalouden veturiyritysten puute
-Osaavan työvoiman puute
-Dynaaminen johtajuus vähäistä
-Rahoitusmahdollisuuksien ja niiden tunnistamisen puute
-Liiketoimintamahdollisuuksien tunnistaminen
-Vahva alkutuotanto

Vahvuudet

-Vahva alkutuotanto
-Korkea yrittäjyysaste
-Pienyrittäjävaltaisuus
-Kiinnostus vihreään siirtymään
-Tahtotila verkostojen kasvattamiseen

Ihmiset ja väestörakenne

Haasteet

-Asukastiheys
-Ikäjakauma
-Koulutustaso
-Aikaresurssi
-Ympäristö-, teknologia- ja innovaatio-osaaminen
-Asenne

Vahvuudet

-Työllisyysaste
-Paikallinen identiteetti
-Elämänlaatu
-Asenne

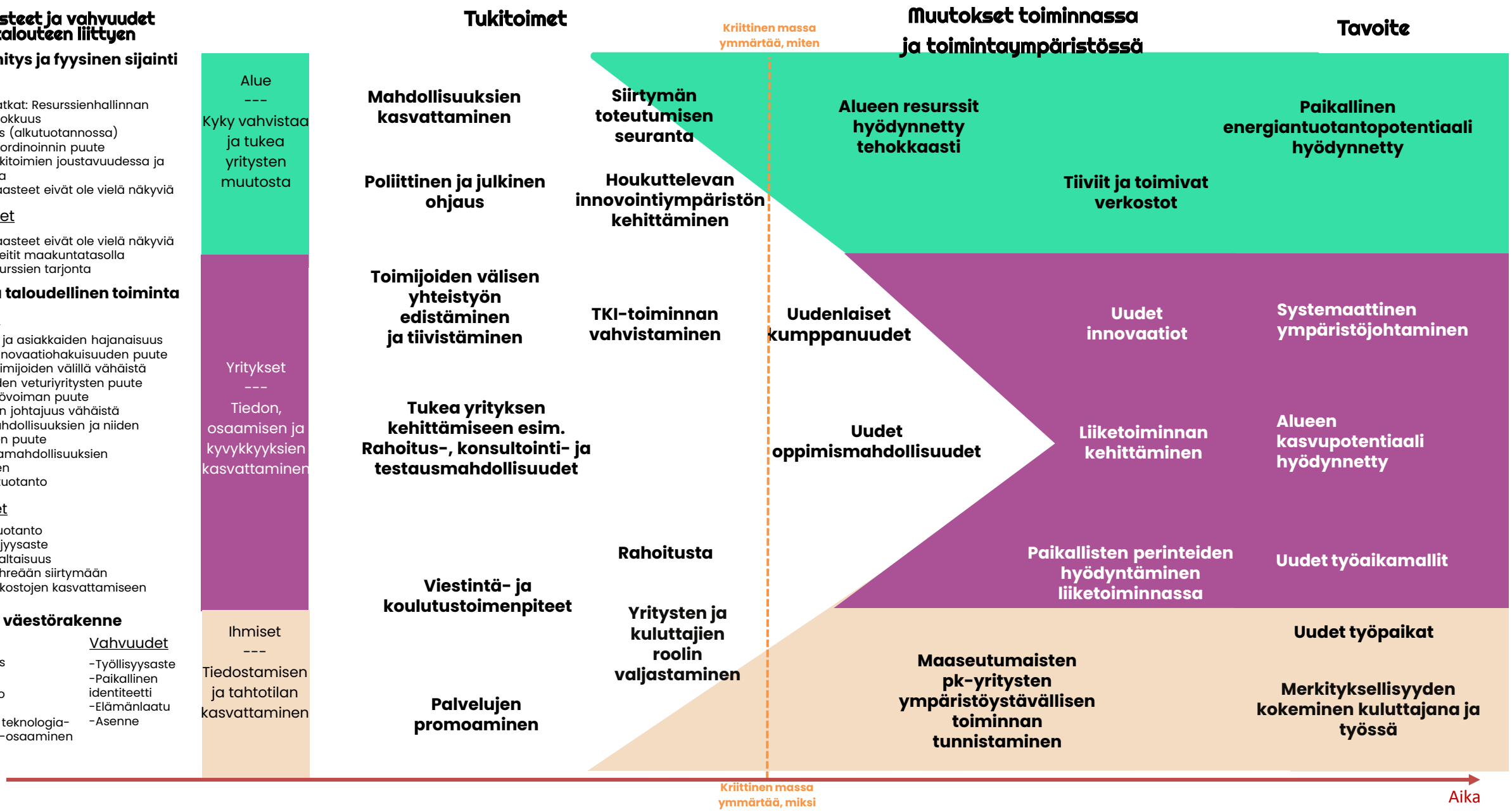

Kiertotalouden alueelliset tekijät

Euroopan unionin osarahoittama

Kuten mainittu aikaisemmin, kiertotalous on monimutkainen, kaiken toiminnan läpileikkaava ilmiö. Vaikka Kiertotalouden ratkaisuista keskustellaankin yleisemmin suurien kaupunkien ja keskittymien näkökulmasta, oikealla olevasta kuviosta on nähtävissä, miten **kiertotalouden toteuttaminen parhaimmillaan vaatii itse asiassa erilaisten alueiden (maaseutumaisten alueiden, kaupunkialueiden ja teollisuusalueiden) yhteistyötä**. Näiden alueiden tarjoamat alueellisen kiertotaloussiirtymän tekijät voidaan jakaa kuuteen luokkaan: **(1) Maaperäisillä tekijöillä** viitataan luonnonresurssien tarjontaan, joille kiertotalous luo kysyntää ja jotka ovat edellytys uusiutuviin materiaaleihin perustuvien kiertotalousratkaisujen kehittämiselle. **(2) Taajamatekijöillä** tarkoitetaan ihmisten ja yritysten alueellista keskittymistä, mikä tarjoaa kiertotalousyrityksille pääsyn tarvittaviin resursseihin, tietoon, yhteistyöhön sekä elinkelpoisiin markkinoihin. **Koviin kiertotalouden alueellisiin tekijöihin kuuluvat (3) saavutettavuustekijät** kuten liikenne- ja ICT-infrastruktuuri sekä **(4) teknologia- ja innovaatiotekijät**, joiden avulla on mahdollista kasvattaa maaperäisten ja taajamatekijöiden hyödyntämismahdollisuuksia. **Pehmeämmät alueelliset tekijät ovat puolestaan (5) tietoon liittyvät tekijät sekä (6) hallinto- ja institutionaaliset järjestelyt**, jotka tukevat yritysten keskinäistä, yritysten ja kuluttajien välistä sekä yritysten ja julkisen sektorin välistä yhteistyötä.

Maaperäiset ja taajamatekijät määräävät usein kiertojärjestelmien puitteet; Suurien biomassavarastojen hyödyntämismahdollisuus yleensä edistää biotalouteen perustuvien kiertotalousratkaisujen käyttöönottoa, kun sitä vastoin tiiviillä taajama-alueilla on usein helpompi suosia kiertotalousstrategioita, jotka perustuvat tuotetun jätteen uudelleen hyödyntämiseen. Kovat alueelliset tekijät (saavutettavuus ja teknologiat) mahdollistavat kiertotalouden käytännössä ja pehmeät tekijät (tieto ja osaaminen, tietoisuus, hallinto sekä yhteisö) edistävät kiertotalouden muutosten katalysointia. Selvää on, maaseutumaisilla alueilla taajamatekijät ovat melko matalat ja tähän on pitkälläkin aikajänteellä haastavaa vaikuttaa. Tästä syystä Etelä-Pohjanmaalla on keskityttävä hyödyntämään maaperäisiä tekijöitä mahdollisimman tehokkaasti sekä kasvattamaan kovia ja pehmeitä kiertotaloustekijöitä.

Tässä selvityksessä käydään läpi teemoja, joiden avulla voidaan vahvistaa kaikkia alueellisia kiertotaloussiirtymän tekijöitä Etelä-Pohjanmaalla. Kuitenkin joihinkin tekijöihin on helpompi vaikuttaa kuin toisiin. Niinpä tämän selvityksen tarjoamat mahdollisuudet painottuvat selkeästi pehmeisiin tekijöihin.

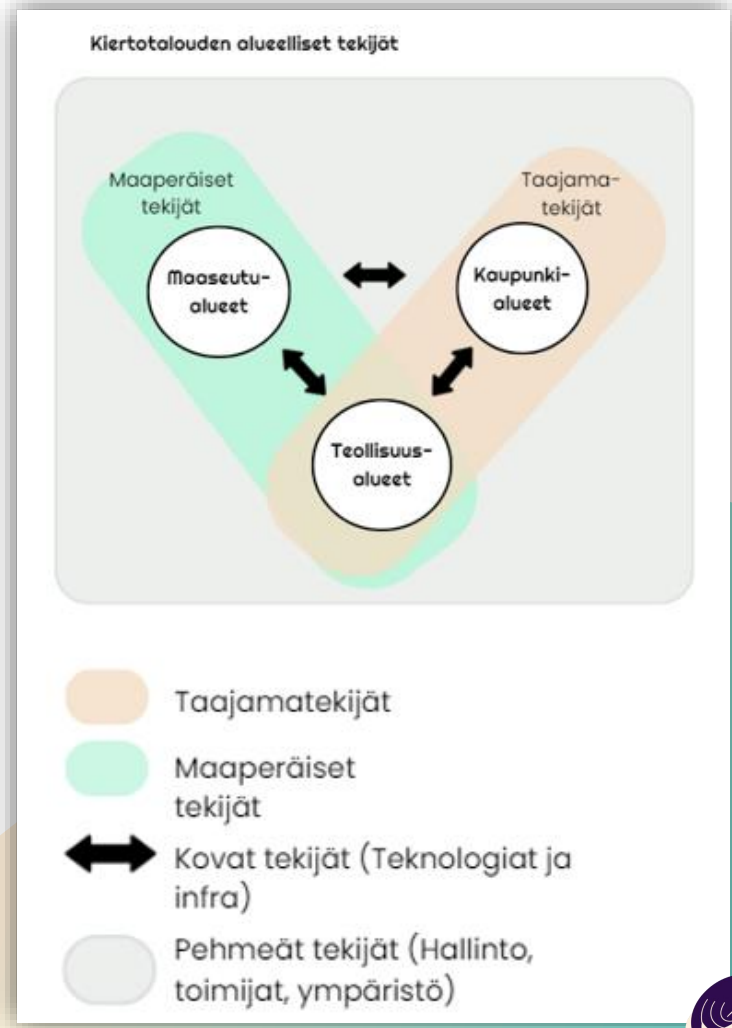

Kuva: suomennettu lähteestä Tapia, C., Bianchi, M., Pallaske, G., & Bassi, A. M. (2021).

Miten luet tätä dokumenttia?

Euroopan unionin osarahoittama

TAUSTAA: Kukin teema on jaoteltu yhteen kuudesta kiertotalouden alueellisista tekijöistä. Jokaisen teeman alussa on lyhyt taustoitus siitä, miten teema liittyy kiertotalouteen ja sen edistämiseen.

HAASTE: Teemoihin liittyvät haasteet ovat selvityksen perusteella nousseita paikallisia haasteita.

MAHDOLLISUUS: Mahdollisuudet ovat selvityksen tunnistettuja toimintatapoja tai tarpeita, joita hyödyntämällä tai levittämällä voidaan vastata paikallisiin haasteisiin tai muuten vauhdittaa alueen kiertotaloussiirtymä.

ESIMERKKI: Teemaan, sen haasteeseen tai mahdollisuuteen liittyvä esimerkki.

Liittyy Etelä-Pohjanmaan kiertotaloussiirtymään (sivun 5 kuvio)

Haasteet

Mihin haasteisiin teema liittyy? Kyseinen haaste voi vaikuttaa teeman kehittämiseen tai haasteen vaikutus voi pienentyä kehittämällä teemaa.

Vahvuudet

Mihin vahvuuksiin teema liittyy? Kyseinen vahvuus voi edesauttaa teeman kehittämistä tai vahvuutta voi kasvattaa kehittämällä teemaa.

Tukitoimet

Millä tukitoimilla teemaa voi kehittää

Muutokset toiminnassa tai toimintaympäristössä

Mitä muutoksia teeman kehittämisellä saadaan aikaan

Tavoitteet

Mitä teeman kehittämisellä tavoitellaan pitkällä aikavälillä

TO-DO

Matalan kynnyksen toimenpiteitä, joilla alueen toimijat voivat edistää teeman kehittämistä.

Sitaatteina

Teemaan liittyviä sitaatteja kyselyyn vastanneilta yrityksiltä, aluetoimijoilta ja työntekijä-vastaajilta.

Numeroina

Teemaan liittyviä diagrammeja ja taulukoita yritysten, aluetoimijoiden ja työntekijöiden vastauksista.

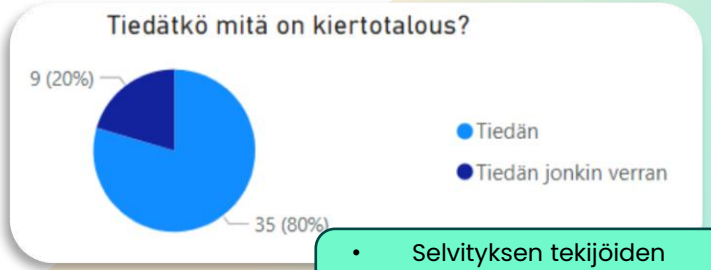

x. Alueellinen tekijä

Mitä kyseisellä tekijällä tarkoitetaan ja miten kyseinen tekijä näyttäytyy maaseutumaisilla alueilla.

Selvityksen tekijöiden havaintoja, kysymyksiä ja pohdintoja

Lainauksia tai yhteenvetoja haastatteluista sekä kyselyvastauksista

- Selvityksen tekijöiden yhteenvetoja ja huomioita numeerisista vastauksista.

RIIHI

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

1. Maaperäiset tekijät

Maaperäiset tekijät korostavat luonnonvarojen merkitystä kiertotalouden raaka-aineiden ja biomassan raaka-aineiden kasvavan kysynnän tyydyttämisessä. Vaikka energia- ja kiertotalousmuutokset saattavat hillitä tiettyjen primääristen raaka-aineiden kulutusta, metallien ja bioottisten materiaalien kysynnän odotetaan kasvavan merkittävästi seuraavina vuosikymmeninä, kun fossiilisia polttoaineita ja materiaaleja korvataan vaihtoehtoisilla lähteillä. Vaikka biopohjaisilla materiaaleilla on myös ympäristökuormitus, ne ovat monitoiminnallisuutensa vuoksi avainasemassa kiertotaloudessa. Tämä mahdollisesti laajentaa biopohjaisten talouksien kykyä luoda synergiavaikutuksia ja toimia muun taloudellisen toiminnan kerrannaisvaikutuksena erityisesti maaseudulla.

RIIHI

Alueen resurssipotentiaalin hyödyntäminen

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

TAUSTAA: Vaikka kiertotalouden perinteiset ratkaisut kuten kierrätys, takaisinotto ja uudelleenvalmistus toimivat tehokkaammin suurissa kaupunkikeskittymissä, on selvää, että **maaseutumaisten, luonnonresursseja tarjoavien alueiden merkitys kiertotaloudessa tulee kasvamaan.** Kiertotalouden yleistymisen myötä kysyntä biologisille uusiutuville materiaaleille kasvaa entisestään, kun teknologian kehittymisen myötä kehitetään myös uusiutuville materiaaleille yhä uusia hyödyntämistapoja.

MAHDOLLISUUS: Maaseutumaisena alueena Etelä-Pohjanmaalla on mahdollista hyödyntää alueen tarjoamia uusiutuvia luonnonvaroja sekä tilaa kiertotalouden ratkaisujen kehittämisessä. Alueella on pitkät perinteet ympäristöarvojen huomioinnissa ja arvostamisessa, mikä näkyy esimerkiksi kestävien ruokajärjestelmien kehittämisessä, perinteisten puu- ja huonekalualan yritysten osaamisessa sekä ylipäätään alueen yritysten resurssitehokkaassa toiminnassa. **Alueen elinkeinorakenne nojaa vahvasti alkutuotantoon, minkä myötä alueella on myös vahva oma identiteetti, jota on mahdollista hyödyntää ylpeästi uusien kiertotalousinnovaatioiden kehittämisessä**.

HAASTE: Alkutuotantoon perustavat yritykset eivät kuitenkaan useinkaan koe olevansa yrityksiä sanan perinteisessä merkityksessä, minkä vuoksi kasvuhakuisuus sekä innovaatio- ja kehittämistoiminta on niissä erityisen matalalla tasolla. Etelä-Pohjanmaan kiertotaloussiirtymän ja muista erottautuvien ratkaisujen toteuttamiseksi on kuitenkin tärkeää, että **alkutuotantoyritykset ja jatkojalostajat sekä alueen muut toimijat pyrkivät aktiivisesti yhteistyössä kartoittamaan alueen resurssien tarjontaan sopivia kehittämiskohteita** sekä nostamaan niitä esiin.

ESIMERKKEJÄ: Tämänkin selvityksen mukaan **aidot, alueella kehitetyt ratkaisut sekä vertaisoppiminen ja tuki inspiroivat tehokkaimmin**. Alueella kehitettävät kiertotalousratkaisut voivat liittyä esimerkiksi kestävämpien ja tehokkaampien tuotantoratkaisujen kehittämiseen. Tällainen on esimerkiksi Ilmajokelaisen Hortimill Oy:n kehittämä karuselliviljely. Alueelta saatavilla uusiutuvilla raaka-aineilla on myös mahdollista korvata fossiilisia raaka-aineita. Tästä on esimerkkinä kurikkalaisten yritysten Lico Oy:n ja Jokipiin Pellavan sekä Tampereen yliopiston yhteistyö, jonka tavoitteena on korvata Lico Oy:n tuotannossa käyttämää muovia pellavakuidulla.

RIIHI

Alueen resurssipotentiaalin hyödyntäminen

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

Liittyy Etelä-Pohjanmaan kiertotaloussiirtymään

Haasteet

Kasvu- ja innovaatiohakuisuuden puute
Liiketoimintamahdollisuuksien tunnistaminen on heikkoa
Kausittaisuus (alkutuotannossa)
Matala ympäristö-, teknologia- ja innovaatio-osaaminen

Vahvuudet

Luonnon resurssien tarjonta
Vahva alkutuotanto
Kiinnostus vihreään siirtymään
Paikallinen identiteetti
Elämänlaatu

Tukitoimet

Houkuttelevan innovointiympäristön kehittäminen

Muutokset toiminnassa ja toimintaympäristössä

Resurssitehokkuus
Uudet innovaatiot
Liiketoiminnan kehittäminen
Paikallisten perinteiden hyödyntäminen liiketoiminnassa

Tavoitteet

Paikallinen energiantuotantopotentiaali hyödynnetty
Alueen kasvupotentiaali hyödynnetty

TO-DO

Alueen hyödynnettävissä olevien, luonnollisten ja ympäristöystävällisten materiaalien sekä niiden ominaisuuksien ja potentiaalisten käyttökohteiden selvittäminen ja markkinointi on kokonaisuudessaan haastava ja resursseja vaativa tehtävä, johon pitkällä aikavälillä alueella voidaan pyrkiä. Voit kuitenkin jo nyt omassa työssäsi nostaa näkyville paikallisiin luonnonresursseihin pohjautuvia perinteisiä sekä innovatiivisia ratkaisuja ja esimerkkejä ja näin tuoda näkyväksi alueen resursseihin liittyviä innovointimahdollisuuksia.

RIIHI

Paikalliset ympäristöhaasteet eivät ole näkyviä - Globaalit haasteet motivaattoriksi

TAUSTAA: Vaikka ilmastonmuutoksen, saastumisen ja ylikulutuksen seuraukset ovat maailmanlaajuisia, vaikutukset eivät näy kaikkialla maailmassa yhtä voimakkaasti. Yleisesti ottaen vaikutukset näkyvät voimakkaimmin arktisilla alueilla jäätiköiden sulamisena, Afrikan ja Lähi-Idän alueella äärimmäisinä sääolosuhteina sekä suurissa kaupungeissa heikkona ilmanlaatuna. Etelä-Pohjanmaalla vaikutukset eivät kuitenkaan ole vielä kovin selvästi näkyvissä, vaikkakin muuttuneet sääolosuhteet ovat jo haastaneet esimerkiksi maataloutta. Etelä-Pohjanmaalla myöskään jätteille tarvittavan tilan puute ei toimi vahvana resurssitehokkuuden ajurina, toisin kuin suurissa metropoleissa. Kuitenkin maailmanlaajuisesti ympäristöasiat tulevat näkymään entistä enemmän toisaalta innovointi- ja vientimahdollisuuksina ja toisaalta raportointi- ja kehittämisvaatimuksina. Suomen kansallisten, kunnianhimoistenkin, hiilineutraalius- ja kiertotaloustavoitteiden tavoitteiden tarkoituksena on vauhdittaa yritysten ympäristöinnovointia ja varmistaa, että suomalaisilla yrityksillä on mahdollisuus tuottaa uusia ratkaisuja vientimarkkinoille sen sijaan, että joudutaan ainoastaan ostamaan ulkoa ratkaisuja, joilla voidaan vastata asetettuihin vaatimuksiin.

HAASTE: **Johtuen siitä, että ympäristöhaasteet eivät ole Etelä-Pohjanmaalla näkyviä, ympäristökehittämisen tarve ei näy vielä kovin vahvasti paikallisten yritysten, työntekijöiden tai kuluttajien arjessa**. Tästä seuraa mm., että

a) Yritysten ympäristönäkökohtien parantamiseen liittyvät **vaatimukset ja** esimerkiksi kansallisen tason **tavoitteet koetaan epäreiluiksi, mikä aiheuttaa vastustusta ja negatiivista asennetta**.
b) Teemaan liittyvät liiketoimintamahdollisuudet eivät ole alueen yrityksille näkyviä, minkä vuoksi yritykset eivät yleisesti ole ympäristönäkökulmien kehittämisessä proaktiivisia, vaan odottavat (usein hitaasti kääntyvien) julkisten toimijoiden tarkkoja vaatimuksia ja ohjeistuksia. Koska maailmalla ja Suomessakin isoissa kaupungeissa yritykset ovat aloitteellisempia, ne saavat kilpailuedun vastatessaan suuryritysten ja lainsäädännön kiristyviin ympäristövaatimuksiin.

MAHDOLLISUUS: **Alueen yrityksillä on maailmanlaajuiset ympäristöhaasteet huomioidessaan mahdollisuus kehittää ratkaisuja kotimaisten markkinoiden lisäksi myös vientimarkkinoille sekä markkinoida alueen puhtaita luonnonvaroja ympäristöä esimerkiksi matkailunäkökulmista.**

ESIMERKKI: Ympäristöasioiden huomioiminen on mahdollistanut Seinäjokisen Vaski Group Oy:n vientimahdollisuudet. Yrityksen asiakkaita ovat suuret kansainväliset yritykset, jotka toimittavat esimerkiksi tuuli- ja aurinkovoimaloita.

Paikalliset ympäristöhaasteet eivät ole näkyviä - Globaalit haasteet motivaattoriksi

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

Liittyy Etelä-Pohjanmaan kiertotaloussiirtymään

Haasteet

Ympäristöhaasteet eivät vielä näkyviä
Kasvu- ja innovaatiohakuisuuden puute
Dynaaminen johtajuus vähäistä
Liiketoimintamahdollisuuksien tunnistaminen on heikkoa
Aikaresurssi
Matala ympäristö-, teknologia- ja innovaatio-osaaminen
Asenne

Vahvuudet

Ympäristöhaasteet eivät vielä näkyviä
Luonnon resurssien tarjonta
Vahva alkutuotanto
Kiinnostus vihreään siirtymään
Elämänlaatu

Tukitoimet

Poliittinen ja julkinen ohjaus
Yritysten ja kuluttajien roolin valjastaminen
Viestintä- ja koulutustoimenpiteet

Muutokset toiminnassa ja toimintaympäristössä

Uudet innovaatiot
Liiketoiminnan kehittäminen

Tavoitteet

Paikallinen energiantuotantopotentiaali hyödynnetty
Alueen kasvupotentiaali hyödynnetty

TO-DO

Painota yritysyhteistyössä ja –viestinnässä ympäristöinnovointiin liittyviä vientimahdollisuuksia, joiden avulla yritykset voivat hyödyntää kiertotalouteen liittyvää taloudellista potentiaalia.

Sitaatteina

”Ne maat, joiden tekemisellä olisi jotain vaikutusta (Kiina, Yhdysvallat, Intia ym.) eivät tee mitään ja pienessä Suomessa tehdään liikaa ja tapetaan yritykset hulluilla vaatimuksilla.”

”Suomi toimii jo tarpeeksi hyvin, täällä ei se ole ongelma”

”90% asiakkaistamme on ulkomailla ja siellä ollaan jo edellä. Esimerkiksi Ruotsissa tarjouskilpailujen painopisteenä on sekä hinta että ympäristöasiat.”

RIIHI

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

2. Taajamatekijät

Taajamatekijöillä tarkoitetaan tässä yritysten, kuluttajien ja/tai tuotantotekijöiden keskittymistä, joita tarvitaan tiettyjen kiertotaloustoimintojen toteuttamiseen. Teollisten taajamien toimijoiden erilaiset, toisiaan täydentävät toiminnot mahdollistavat kiertotalouden mukaiset teolliset symbioosit. Mittakaavaedut kaupunkialueilla voivat mahdollistaa myös vähäarvoisten materiaalien taloudellisesti kannattavan talteenoton. Taajamat luovat myös oikeat edellytykset sellaisten liiketoimintamallien kehittämiseen, jotka perustuvat tuotteiden jakamiseen, yhdistämiseen ja muihin yhteiskäyttöiseen kulutukseen, sillä ne vaativat tietyn "kriittisen massan" tullakseen taloudellisesti kestäväksi.

RIIHI

Vastuullisten yritysten alueellinen brändäys

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

TAUSTAA: Yksi tiheään asuttujen seutujen etu on, että uusille tuotteille ja palveluille on enemmän potentiaalisia käyttäjiä ja kuluttajia, mikä mahdollistaa uudenlaisten, kiertotalouteen perustuvien, liiketoimintamallien menestymisen. **Maaseutumaisilla ja harvempaan asutuilla alueilla on erityisen kriittistä, että paikallinen kulutus/ostovoima osaa ja haluaa valita paikallisen, kestävästi tuotetun tuotteen tai palvelun.** Alueellisella brändäyksellä ja vahvalla viestinnällä on mahdollisuus opastaa sekä paikallisia että alueen ulkopuolisia kuluttajia (yksityisiä ja yrityksiä) tunnistamaan ja käyttämään alueella tuotettuja kestäviä tuotteita ja palveluja.

HAASTE: Tyypillistä maaseutumaisten yritysten toiminnalle on, että ne eivät välttämättä toimi suoraan yhteydessä suuren kuluttajamassan tai loppuasiakkaan kanssa, vaan rooli on usein raaka-aineen tuotannossa tai alihankkijana. Tämän vuoksi alueen yritysten kehittämät, **vaikuttavatkaan ratkaisut eivät välttämättä kuitenkaan saa osakseen orgaanista, suuren massan näkyvyyttä**.

HAASTE: **Tällä hetkellä niin yksityis- kuin yrityskuluttajiltakin puuttuu tarvittavaa osaamista ja tietoa kestävien valintojen tekemiseksi.** Yrityksillä on haasteita tunnistaa omat ja alueen mahdollisuudet ympäristöystävällisen liiketoiminnan kehittämisessä. Toisaalta puutteellisen kestävyysviestinnän vuoksi potentiaaliset asiakkaat eivät tunnista alueen yritysten tuotteisiin ja palveluihin liittyviä kestävyysnäkökulmia.

MAHDOLLISUUS: **Vastauksissa näkyi selkeästi halu toimia kestävästi ja tarve sekä alueelliselle että kestävästi toimivien yritysten brändäykselle sekä selkeämmälle viestinnälle yritysten ja tuotteiden aidoista ympäristövaikutuksista, jolloin päätöksenteko helpottuu.**

MAHDOLLISUUS: **Nostamalla aktiivisesti esiin alueen tarjoamia mahdollisuuksia sekä alueen yritysten kehittämiä ratkaisuja, on mahdollista nostaa esiin maakunnan ja sen yritysten roolia kiertotalouden ratkaisijoina.**

MAHDOLLISUUS: Alueellisella brändäyksellä viitataan usein nimenomaan alueen brändäykseen hyvänä asuin- ja sijoittumispaikkana. **Kasvattamalla tietoisuutta alueen vastuullisten yritysten toiminnasta, voidaan samalla vahvistaa alueen vetovoimatekijöitä yritys-, asukas- ja työntekijämarkkinoilla.**

ESIMERKKI: Alueellista brändäystä on aluetoimijoiden vastausten perusteella tunnistettu kestävään ruokajärjestelmään liittyen.

RIIHI

Vastuullisten yritysten alueellinen brändäys

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

Liittyy Etelä-Pohjanmaan kiertotaloussiirtymään

Haasteet

Toimijoiden ja asiakkaiden hajanaisuus
Kasvu- ja innovaatiohakuisuuden puute
Liiketoimintamahdollisuuksien tunnistaminen heikkoa
Vahva alkutuotanto
Asukastiheys
Asenne

Vahvuudet

Luonnon resurssien tarjonta
Vahva alkutuotanto
Kiinnostus vihreään siirtymään
Paikallinen identiteetti
Elämänlaatu
Asenne

Tukitoimet

Mahdollisuuksien kasvattaminen
Houkuttelevan innovointiympäristön kehittäminen
Yritysten ja kuluttajien roolin valjastaminen
Palvelujen promoaminen

Muutokset toiminnassa ja toimintaympäristössä

Liiketoiminnan kehittäminen
Paikallisten perinteiden hyödyntäminen liiketoiminnassa
Maaseutumaisten pk-yritysten ympäristöystävällisen toiminnan tunnistaminen

Tavoitteet

Merkityksellisyyden kokeminen kuluttajana ja työssä

TO-DO

- Miettikää organisaatiossanne oman toiminta-alueenne vahvuuksia: Minkälaisia kestävää toimintaa alueellanne jo tehdään? Miten alueen panostukset alueelliseen brändäykseen voi tukea yritysten kilpailukykyä? Entä miten kestävien yritysten toiminnan brändäys ja markkinointi voivat tukea alueen elinvoimaisuuden kehittymistä?
- Miten esimerkiksi matkailu-, energia- ja puurakennusaloilla voidaan hyödyntää kokemuksia ruokaprovinssin brändäyksestä?

Sitaatteina

” Vahvistetaan lähituotantoa ja suoramyyntiä, tuodaan esille paikallista osaamista/tuotteita/palveluita ja pyritään selkeästi pois globaaleiden ketjujen tarjoamista näköaloista. Tehdään tietoinen valinta markkinoida etelä-pohjalaista omaa tekemistä myös ympäristöasioiden näkökulmasta.”

RIIHI

Verkostomaisen toiminnan vahvistaminen

Euroopan unionin osarahoittama

TAUSTAA: **Kiertotaloudessa yritysten verkostomaisen toiminnan voidaan todeta olevan välttämätöntä, sillä yrityksen on lähes mahdotonta toteuttaa suljettuja materiaalikiertoja yksin. Tiiviissä verkostoissa yritykset voivat hyödyntää yhä tehokkaammin muun muassa logistiikka-, materiaali-, aika- ja osaamisresursseja ja näin vastata tehokkaammin muuttuvan toimintaympäristön vaatimuksiin.** Toimijoiden fyysiset keskittymät luovat mahdollisuuksia kiertotaloustoiminnoille, mutta keskittymillä ei ole merkitystä, mikäli toimijat eivät tee konkreettista yhteistyötä. Toisaalta tiiviillä yhteistyöverkostolla voidaan paikata puuttuvaa fyysistä keskittymää ja hyödyntää esimerkiksi erilaisia fyysisiä lokaatioita. Maaseutumaisilla alueilla kiertotaloudessa korostuu myös kaupunkien ja maaseudun välinen yhteistyö. Lähtökohta verkostomaisen toiminnan edistämiselle on tunnistaa verkostomaisen toiminnan hyödyt ja ilmenemismuodot sekä tunnistaa ja hyödyntää olemassa olevia verkostoja sekä alueen vahvoja klustereita. Verkostojen toiminta edellyttää sitoutumista ja sitouttamista.

HAASTE: Lähes kaikissa vastanneissa aluetoimija-organisaatioissa oli **haastetta tunnistaa ainuttakaan alueellista verkostoa** sekä konkreettisia toimia verkostomaisen toiminnan edistämiseksi. Jossakin määrin jäi tunnistamatta myös se, miten verkostot ylipäätään liittyvät kiertotalouteen.

MAHDOLLISUUS: **Tunnistetut verkostot:** Alueellinen yrityspalveluverkosto, kehittämisyhtiövetoiset toimialaverkostot (pääsääntöisesti hankevetoisia), korkeakouluvetoiset toimialaverkostot, veturiyritysten verkostot, orgaaniset toimialaverkostot (esim. puu-, metalli-, matkailu-, elintarvike- ja huonekalualat), alueellista elinvoimaa kehittävät verkostot (esim. Merenkurkun neuvosto), Yrittäjyyttä edistävät verkostot sekä koulutuksen verkostot.

HAASTE: **Yritykset vastaavat kuuluvansa verkostoihin, mutta kokevat, että eivät oikein saa niistä mitään hyötyä**.

MAHDOLLISUUS: **Aluetoimijoiden on mahdollista edistää verkostojen syntymistä sekä toiminnan tiivistämistä siten, että verkostoilla on konkreettinen, yhteinen tavoite.** Esimerkiksi yritysryhmähankkeita koordinoimalla aluetoimijoiden on mahdollista kehittää yritysverkostoja alueella.

ESIMERKKI: **Matkailuyritysten vastuullisuus näkyväksi –yritysryhmähankkeessa yritykset suorittavat Ekokompassisertifikaatin ja Sustainable Travel Finland-ohjelman saaden samalla vertaistukea toisiltaan.**

Miksi ekosysteemien ja verkostojen rooli on tärkeä? Minkälaisia verkostoja alueella on? Mikä taho toimii veturina? Entä minkälaisia toimijoita niihin kuuluu? Minkälaista hyötyä toimijat saavat verkostosta?

20/44 aluetoimijavastaajasta ei pystynyt tunnistamaan tai nimeämään yhtään verkostoa alueella.

8/44 aluetoimijavastaajasta tunnisti roolinsa törmäyttäjänä / koordinaattorina. Muita vastaajien tunnistamia tapoja edistää verkostojen toimintaa: rahoitus, toimimalla osana verkostoa, järjestämällä tapahtumia ja työpajoja, jakamalla tietoa, ja osallistumalla hanketoimintaan.

RIIHI

Verkostomaisen toiminnan vahvistaminen

MAHDOLLISUUS: Vaikka yritysten väliset kilpailuasetelmat luovat haasteen yritysten välisten verkostojen kehittämiselle, **kehittämismyönteiset yritykset kuitenkin ovat valmiita tekemään yritysten välistä yhteistyötä myös toimialan sisällä.**

MAHDOLLISUUS: Edistämällä tiivistä verkostomaista toimintaa voidaan saada aikaan **teollisia symbiooseja sekä hyödyntää mahdollisimman tehokkaasti alueen toimijoita ja tuotantotekijöitä.**

MAHDOLLISUUS: **Digitaaliset ja fyysiset alustat toimivat omalta osaltaan verkostomaisen toiminnan edistäjinä.**

ESIMERKKI: RIIHI-kiertotalousalusta pyrkii vahvistamaan alueen verkostoja tuomalla viestinnällisesti yhteen alueen toimijoita ja näkyviin alueen toimijoiden osaamisen kiertotalouteen liittyen.

Verkostomaisen toiminnan vahvistaminen

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

Liittyy Etelä-Pohjanmaan kiertotaloussiirtymään

Haasteet

Kiertotalouden veturiyritysten puute
Toimijoiden ja asiakkaiden hajanaisuus
Yhteistyö toimijoiden välillä vähäistä
Aikaresurssi

Vahvuudet

Tahtotila verkostojen kasvattamiseen
Hyvät kulkureitit maakuntatasolla
Luonnon resurssien tarjonta
Vahva alkutuotanto

Tukitoimet

Toimijoiden välisen yhteistyön edistäminen ja tiivistäminen
Mahdollisuuksien kasvattaminen
Uudenlaiset kumppanuudet
Uudet oppimismahdollisuudet

Muutokset toiminnassa ja toimintaympäristössä

Alueen resurssit hyödynnetty tehokkaasti
Tiiviit ja toimivat verkostot
Uudet innovaatiot

Tavoitteet

Paikallinen energiantuotantopotentiaali hyödynnetty
Alueen kasvupotentiaali hyödynnetty

TO-DO

- Mieti, minkälaisia verkostoja alueella on, mihin verkostoihin organisaatiosi kuuluu, minkälainen sinun tai organisaatiosi rooli on verkostossa? Miten tunnistamasi verkostot voivat edistää kiertotaloutta alueella?
- Mieti, miten sinun organisaatiosi voisi konkreettisesti edistää jonkin verkoston toiminnan kehittämistä.
- Monella organisaatiolla on esimerkiksi jäsenistään tai asiakkaistaan koostuva verkosto. Tunnista onko organisaatiollasi tällainen verkosto/verkostoja. Mieti, miten voisi edistää kiertotaloutta tämän verkoston kautta tai linkittää kyseistä verkostoa muihin alueella toimiviin verkostoihin?

RIIHI

Verkostomaisen toiminnan vahvistaminen

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

Numeroina

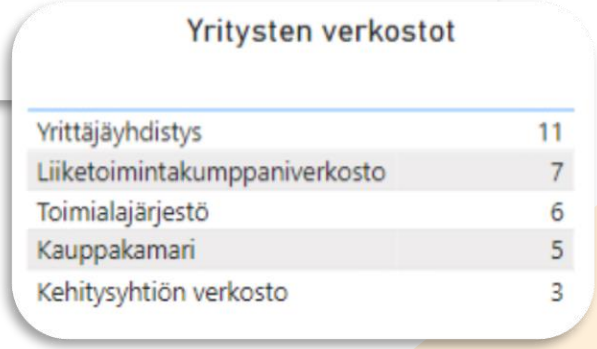

Yritysten verkostot

Yrittäjäyhdistys	11
Liiketoimintakumppaniverkosto	7
Toimialajärjestö	6
Kauppakamari	5
Kehitysyhtiön verkosto	3

Sitaatteina

"Liikaa yrittäjälähtöistä ajattelua, jossa pidetään tieto ja menestys itsellä."

*"Ympäriltä kadonnut paljon *oman toimialan yrityksiä*, jäljellä olevat tuntevat toisensa. Ympäristöasioissa ei ole tehty yhteistyötä. Aikaisemmin käytiin paljon keskustelua yhdessä kun *oman toimialan paikallinen kehittämis- ja tutkimuskeskus* orkestroi keskustelua."*

"Näitä on useiden veturitoimijoiden ympärillä. Kuilut yritysten kokoluokissa/resursseissa haastavat joiltain osin yhteisten kehittämisstrategioiden toteuttamista."

"Ehkä olemassa olevia verkostoja on, mutta niiden aito yhteistyö kiertotaloudessa puuttuu."

RIIHI

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

3. Saavutettavuus- ja läheisyystekijät

Saavutettavuus liittyy maantieteelliseen sijaintiin ja saatavilla olevaan infrastruktuuriin. Materiaalikiertojen sulkeminen edellyttää taloudellisten toimijoiden sujuvan pääsyn uusiomateriaaliin, sivutuotteisiin ja kierrätysraaka-aineisiin, koska sillä on merkittävä vaikutus yritysten toimintakustannuksiin. Yhteydet avaintuotteita valmistavien ja kuluttavien yritysten sekä asiakkaiden välillä edistävät tehokkaasti kiertotalouden toimivuutta maailmanlaajuisesti. Infrastruktuuri mahdollistaa varastojen kuljettamisen ja uudelleenallokoinnin tehokkaalla tavalla. Yleisesti ottaen alueet, jotka sijaitsevat lähellä liikenteen solmukohtia ovat toimivia käänteiseen logistiikkaan ja takaisinottomalleihin perustuvia kiertotalouden liiketoimintamalleja kehitettäessä.

Läheisyys voidaan kuitenkin määritellä eri tavoin riippuen kontekstista ja mukana olevista toimijoista. Erilaisia läheisyyden muotoja sijainnin lisäksi ovat esimerkiksi toiminnallinen, ympäristöllinen, organisatorinen, institutionaalinen, sosioekonominen ja suhteellinen läheisyys. Ei-fyysiset läheisyyden ilmaisut voivat olla tärkeitä mahdollistajia esimerkiksi jakamis- ja datatalouteen perustuvissa kiertotalouden strategioissa, joissa esimerkiksi sujuvat tietoliikenneyhteydet toimivat fyysisen läheisyyden korvaajana.

RIIHI

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

Logistiikka- ja tietoliikenneratkaisujen kehittäminen

TAUSTAA: Infra- ja ICT-infra-rakentamiseen liittyy useita kiertotalousnäkökulmia, mutta tässä selvityksessä on keskitytty siihen, miten infran ja ICT-Infran kehittämisellä voidaan kasvattaa kiertotalousliiketoiminnan mahdollisuuksia. **Materiaalien saatavuuden tehokkuuteen vaikuttaa erittäin oleellisesti alueen logistiset ratkaisut ja mahdollisuudet. Toisaalta ICT-infrastruktuuri mahdollistaa älykkäät, datalähtöiset ratkaisut ja niihin perustuvat kiertotalouden liiketoimintamallit.**

HAASTE: Etelä-Pohjanmaan maantieverkoston kunto on hyvin vaihteleva. Vaikka päätiet ovat yleisesti ottaen hyvässä kunnossa, alueella on myös merkittäviä haasteita. **Liikenneinfrastruktuurin kunto vaikuttaa suoraan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin.**

MAHDOLLISUUS: Alueen sisällä maantieyhteydet ovat kuitenkin erittäin hyvät ja lisäksi raideyhteydet alueen ulkopuolelle ovat tehokkaat. **Alueella on myös tunnistettu tehokkaan logistiikan tärkeys ja investoitu viime vuosina merkittävästi erilaisten logististen ratkaisujen parantamiseksi**.

ESIMERKKI: **Seinäjoella on selvitetty mahdollisuutta hyödyntää droneja logistiikan tehostamisessa**

ESIMERKKI: Vaasan Yliopiston ja Tampereen Yliopiston vuosina 2019-2021 toteuttamassa Kiertodigi – Pienet kierrot hallintaan digitalisaatiolla –hankkeessa on kehitetty uusia konsepteja pienten **kiertojen hallintaan digitalisaation avulla.**

HAASTE: Kiertotalouden mukainen toiminta perustuu muun muassa materiaalin tehokkaaseen käyttämiseen ja hukan välttämiseen, tuotteiden ja materiaalien takaisinottoon tai sivuvirtojen hyödyntämiseen. Tämä edellyttää tehokkaiden logististen ratkaisujen lisäksi myös **tehokasta datahallintaa ja tiedonjakamista eri materiaalipisteiden välillä**.

MAHDOLLISUUS: **Alueella on viime vuosina tehty laajasti investointeja ICT-infran kehittämiseksi.** Yhdeksän 44:stä aluekehittäjävastaajasta oli tunnistanut erilaisia tietoliikenne-infran parantamiseksi toteutettuja toimenpiteitä alueella. Rahoituksen varmistaminen tietoliikenneinfran kehittämishankkeille erityisesti harvempaan asutuille alueille onkin tärkeää, sillä näillä alueilla kehittäminen ei välttämättä ole operaattoreille markkinaehtoisesti kannattavaa.

RIIHI

Logistiikka- ja tietoliikenneratkaisujen kehittäminen

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

Liittyy Etelä-Pohjanmaan kiertotaloussiirtymään

Haasteet

Yhteistyö toimijoiden välillä vähäistä
Toimijoiden ja asiakkaiden hajanaisuus
Asukastiheys
Pitkät välimatkat: Resurssienhallinnan kustannustehokkuus

Vahvuudet

Hyvät kulkureitit maakuntatasolla
Tahtotila verkostojen kasvattamiseen

Tukitoimet

Mahdollisuuksien kasvattaminen
Houkuttelevan innovointiympäristön kehittäminen
Toimijoiden välisen yhteistyön edistäminen ja tiivistäminen

Muutokset toiminnassa ja toimintaympäristössä

Alueen resurssit hyödynnetty tehokkaasti
Tiiviit ja toimivat verkostot

Tavoitteet

Paikallinen energiantuotantopotentiaali hyödynnetty
Alueen kasvupotentiaali hyödynnetty

TO-DO

Mieti, miten organisaatiosi voi mahdollistaa tai toteuttaa hankkeita, joilla kehitetään logistisia – ja tietoverkkoyhteyksiä, logistiikan ja tiedonsiirtoon liittyviä kokeiluja sekä tiedottaa yrityksiä näihin liittyvistä mahdollisuuksista ja tuloksista muun muassa erilaisten case-esimerkkien avulla.

Sitaatteina

"Maantieteellinen hajanaisuus aiheuttaa sen, että ongelmat huomataan melko myöhään, tiedon jakamista tästä näkökulmasta täytyisi lisätä, että ongelma huomattaisiin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa."

"Kiertotalouden elefanttina on rahti. Takaisinottologistiikanjärjestäminen ei ole kustannustehokasta."

"Reipasta kehitystä tietoliikenneinfran rakentamisessa."

RIIHI

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

4. Teknologia- ja innovaatiotekijät

Päätöksentekijät globalisoituneessa taloudessa kohtaavat usein haasteen kehittää kilpailuetua muihin verrattuna. Tällaista kilpailuetua etsitään ja edistetään usein teknologialähtöisten innovaatiopohjaisten kilpailustrategioiden avulla. Teknologiat mahdollistavat kiertotalouden prosessien toteuttamisen paitsi arvoketjussa, niillä on myös kriittinen rooli vähäarvoisten, toissijaisten materiaalivirtojen markkinoiden avaamisessa. Oikeiden teknologioiden sekä myöskin muiden innovaatioiden soveltamisella on merkittävä rooli kiertotalouden ratkaisujen kehittämisessä, materiaalikiertojen sulkemisessa sekä uusien materiaalien käyttöönotossa.

Kiertotalouden toiminnot perustuvat viime kädessä rajoitettuun määrään teknisiä, liiketoiminnallisia ja sosiaalisia innovaatioita, joista monet on otettu käyttöön kauan sitten, vaikkakin usein hajanaisella tavalla. Kiertotalouden muutokset näyttävätkin vaativan suurta innovaatiokykyä ja muutosalttiutta kaikilta talouden toimijoilta.

RIIHI

Innovaatiotoimenpiteiden tehostaminen

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

TAUSTAA: **Yleisesti maaseutumaisilla alueilla kiertotalouden liiketoimintamallien käyttöönottoon liittyviksi tärkeimmiksi haasteiksi on tunnistettu mm. innovaatioympäristöön liittyvät tekijät** (*mm. innovaatiokulttuurin, innovointihalukkuuden ja yritysten, tutkijoiden & julkisen sektorin yhteistyön puutteen*) **sekä innovaatiopolitiikka ja –toimenpiteet** (*mm. innovoinnin tukitoimenpiteissä ei-maatalousalan pk-yrityksiä, raskas byrokratia ja tukitoimenpiteiden hajanaisuus, puutteellinen tieto rahoitusmahdollisuuksista*). Vastaavat haasteet nousivat selkeästi esiin myös Riihi-hankkeen selvityksessä Etelä-Pohjanmaalla.

MAHDOLLISUUS: **Suurin osa aluekehittäjävastaajista tunnistaa, että organisaatiolla on rooli alueen vihreän siirtymän edistämisessä.** Yli puolet vastaajista (52%) koki oman organisaationsa edistävän siirtymää jonkin verran ja jopa 43% vastaajista koki, että vastaajan organisaatio edistää siirtymää paljon.

HAASTE: Alueella on tukitoimenpiteitä tarjolla yrityksille, mutta joko **yritykset eivät ole tunnistaneet palveluja olevan lainkaan tarjolla tai eivät tunnistaneet, miten voisivat itse hyödyntää** niitä. Koettiin, että tuen etsiminen on vaikeaa ja työlästä ja myös niihin usein liittyvä byrokratia koetaan liian raskaaksi hyötyihin nähden.

HAASTE: **Myös tukitoimenpiteitä tarjoavien tahojen oli osittain haastavaa tunnistaa** jopa oman organisaation **palveluja**; Lähes poikkeuksetta vastaajat, jotka edustivat keskenään samoja (hyvin pieniäkin) organisaatioita, olivat tunnistaneet hyvinkin erilailla organisaationsa tarjoamat palvelut yrityksille. Edelleen, oman organisaation eri osastojen sekä alueen muiden osastojen palvelujen tunnistamishaasteiden vuoksi mahdollisuudet yritysten ohjaamiseen muiden palveluntarjoajien tuen piiriin oli osalla vastaajista matalat. Tässäkin oli vaihtelua myös organisaatioiden sisällä ja sekä omien että muiden palvelujen tunnistaminen tuntuukin olevan hyvin henkilöstä riippuvaista. Toukokuussa 2024 järjestetyssä työpajassa nousi erityisen paljon keskustelua siitä, että alueen toimijat eivät tunnista riittävän hyvin toistensa osaamista ja palveluja, mikä johtaa resurssien tehottomaan käyttöön.

MAHDOLLISUUS: **Vahvan alueellisen TKI-toiminnan ja vaikuttavan aluekehittämistyön lähtökohtana on, että kukin aluetoimija tunnistaa oman roolinsa kiertotaloussiirtymän edistämisessä**, rooli näkyy organisaation strategiassa sekä käytännön toimissa ja organisaation työntekijät osaavat sanoittaa kiertotalouteen liittyvän roolin ja palvelunsa. **Tämä edellyttää organisaatiotasoista koordinaatiota, minkä jälkeen on mahdollista siirtyä kohti aluetasoista vihreän siirtymän koordinaatiota, joka tukee vahvasti yritysten innovointityötä**. Organisaatio- ja aluetasoiseen koordinaatioon palataan syvemmin tässä selvityksessä sivuilla 50-55.

Aluekehittäjän rooli, asiantuntemus, kohderyhmä, tavoitettavuus, saavutettavuus, joustavuus?

Kuka auttaa yritystä tunnistamaan tarpeet ja priorisoimaan niitä?
Miten saatella yritys vaiheesta toiseen, läpi palvelupolun?
Kuka on yrityksen ensimmäinen kontakti?

RIIHI

Innovaatiotoimenpiteiden tehostaminen

Euroopan unionin osarahoittama

MAHDOLLISUUS: **Erilaisiin hankkeisiin osallistuneet yritykset kokivat saaneensa hyötyä hankkeesta ja monet olivat alkaneet kehittää toimintaansa eteenpäin.**

HAASTE: TKI-toiminnan tunnettavuutta kokonaisuudessaan teemasta riippumatta on lisättävä sillä **useimmille yrityksille TKI käsitteenä ja mahdollisuutena on melko vieras.** Hankkeista on tietoinen vain pieni osa alueen yrityksistä ja usein samat yritykset ovat mukana hankkeesta toiseen, kun osa yrityksistä ei tunnista lainkaan tällaista synergiamuotoa kehittämistyössä.

MAHDOLLISUUS: On tuotava esiin erilaisia kehittämismahdollisuuksia ja yritysten kokemia hyötyjä; Yrityspäättäjät ja -työntekijät kaipaavat **esimerkkejä herättämään ajatuksia siitä, mitä, miten ja kenen kanssa hekin voisivat kehittää** sen sijaan, että heidän pitäisi ensin tietää, mitä ja miten he haluavat kehittää voidakseen etsiä apua.

ESIMERKKI: RIIHI-hankkeen yrityshaastatteluja varten käytiin läpi melko aikaa vievä prosessi yritysten kontaktoimiseksi, minkä **tavoitteena oli nimenomaan tunnistaa ja saada mukaan hanketyön kannalta vieraampiakin yrityksiä**. 18 haastatellusta yrityksestä vähintään puolet ei ollut aikaisemmin ollut mukana hanketoiminnassa tai edes tietoinen alueen TKI-toiminnasta.

MAHDOLLISUUS: **Alueella tehdään haketyönä paljon kokeiluja, mikä on kehittämisen kivijalka**. Kyselyn perusteella aluetoimijat tunnistivat hyvin erilaisia onnistumisia alueella kiertotalouden tukemiseen liittyen.

HAASTE: Tukitoimenpiteitä on tarjolla kattavasti erilaisille yrityksille ja kehittämiskohteille. Sen sijaan sekä aluetoimijoiden että yritysvastaajien mukaan **tukitoimenpiteiden hyödyntämiseen liittyy liikaa byrokratiaa, toimenpiteet eivät jousta riittävästi, niistä viestitä yrityksille riittävästi tai kehittämistoimenpiteet ja yritysten tarpeet eivät kohtaa.**

HAASTE: **Kriittistä on, että hankkeiden loppumisen jälkeen tulokset jalkautetaan tehokkaasti ja saadaan käyttöön laajemmin. Usein oletetaan, että tiedon/tulosten tarvitsija löytää tiedon internetin uumenista. Tiedon tarvitsija ei kuitenkaan välttämättä edes tiedä, mitä hän on etsimässä ja useimmiten ilman riittävää jalkauttamistyötä hankkeiden tulokset jäävät hyödyntämättä.**

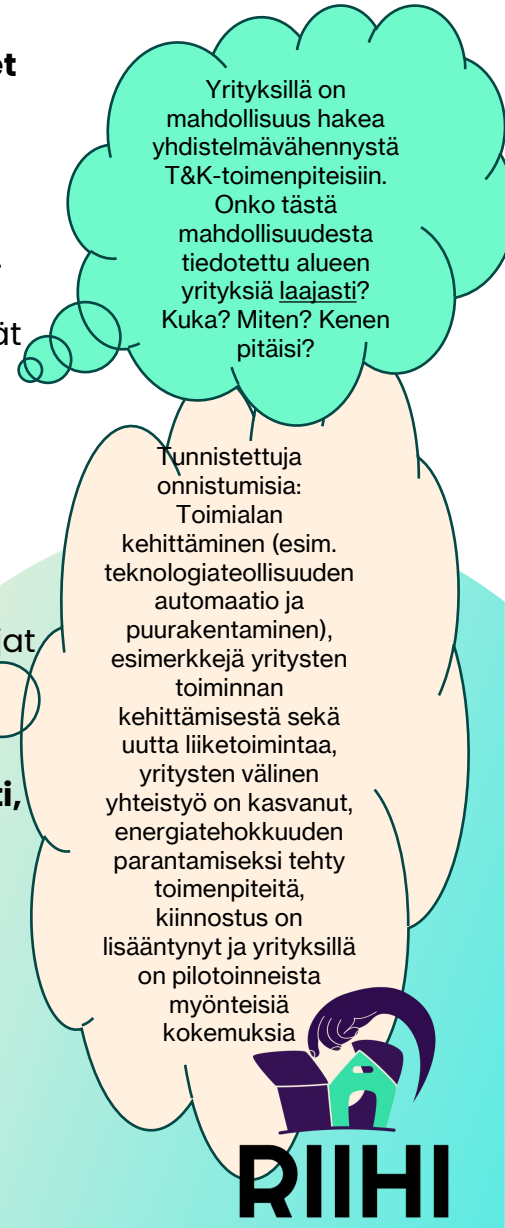

Innovaatiotoimenpiteiden tehostaminen

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

Liittyy Etelä-Pohjanmaan kiertotaloussiirtymään

Haasteet

Haasteita tukitoimien joustavuudessa ja jatkuvuudessa
Kasvu- ja innovaatiohakuisuuden puute
Rahoitusmahdollisuuksien ja niiden tunnistamisen puute
Liiketoimintamahdollisuuksien tunnistaminen on heikkoa
Matala ympäristö-, teknologia- ja innovaatio-osaaminen

Vahvuudet

Korkea yrittäjyysaste
Pienyrittäjävaltaisuus
Kiinnostus vihreään siirtymään

Tukitoimet

Houkuttelevan innovointiympäristön kehittäminen
TKI-toiminnan vahvistaminen
Tukea yrityksen kehittämiseen, esim. Rahoitus-, konsultointi- ja testausmahdollisuudet

Muutokset toiminnassa ja toimintaympäristössä

Uudet innovaatiot
Liiketoiminnan kehittäminen

Tavoitteet

Alueen kasvupotentiaali hyödynnetty
Paikallinen energiantuotantopotentiaali hyödynnetty

TO-DO

- Keskustelkaa ja linjatkaa organisaatiossanne oma roolinne alueen kiertotaloussiirtymässä. Minkälaisilla palveluilla organisaationne tukee alueen siirtymää?
- Miettikää, miten konkreettisesti jalkautatte tekemänne työn ja tarjoamanne palvelut käytännön tekemiseen yritysten tai muiden toimijoiden tunnistettavaksi ja hyödynnettäväksi. Hyödyntäkää Konkreettisia esimerkkejä palveluistanne ja tukitoimenpiteistänne viestiessänne.
- Pyrkikää tavoittamaan uusia yrityksiä oman organisaationne ja alueen TKI-toiminnan piiriin. Yritysten tavoittaminen edellyttää suoraa kontaktointia ja potentiaalisten hyötyjen konkretisointia

RIIHI

Innovaatiotoimenpiteiden tehostaminen

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

Numeroina

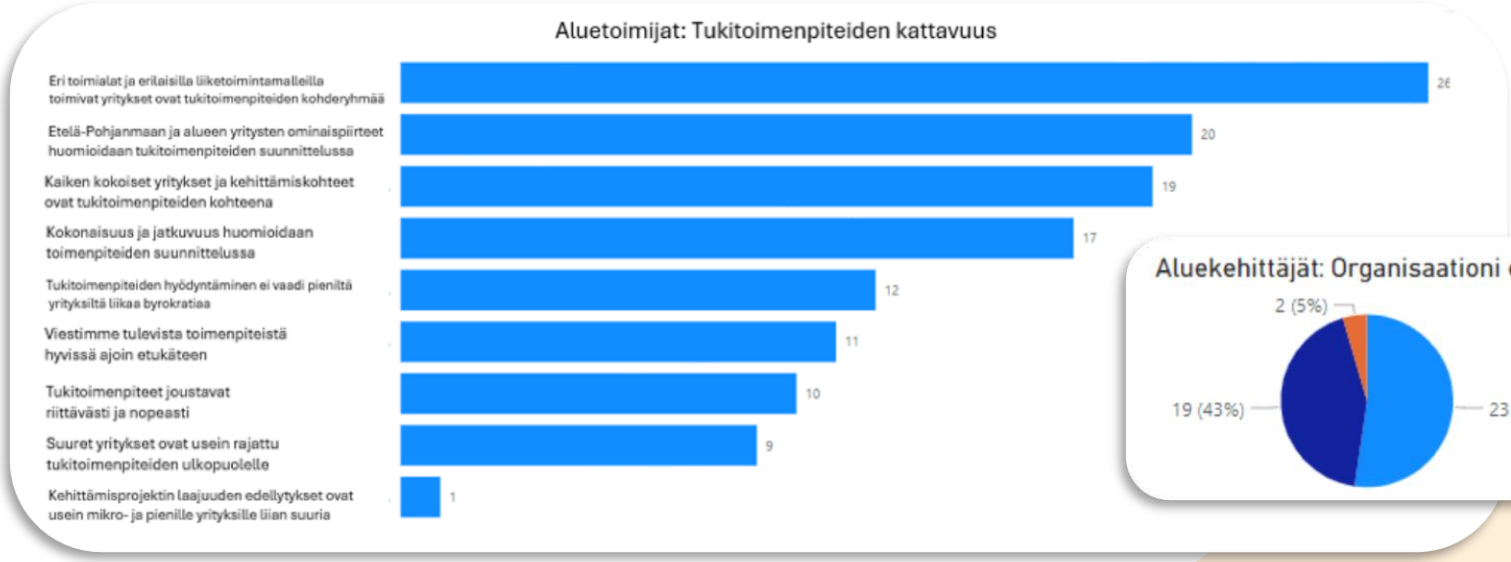

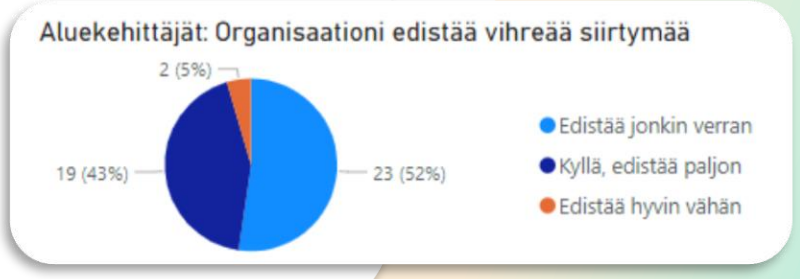

Sitaatteina

”Yrityksemme on osallistunut Motivan energiatehokkuustyökalun testaukseen. Tämän kautta tarkasteltu jäte - ja energia-asioita ja energialähdettä on myös mietitty.”

”Palveluiden hyvä saavutettavuus, matalalla kynnyksellä on kaiken a ja o.”

RIIHI

Yritysten innovaatiokulttuurin kasvattaminen

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

TAUSTAA: **Yritysten kehittämiskulttuuri luo perustan, joka mahdollistaa yrityksen toiminnan kehittämisen kiertotalouden mukaiseksi**. Kehittämishakuisissa yrityksessä tarvitaan ennakointikykyä sekä osaamista kehittämisprosessien johtamiseen. Kullakin yrityksellä on oma kulttuurinsa mutta yleisesti Etelä-Pohjanmaan pk-yrityksissä kehittämiskulttuuri on melko matala. Vaikka yritysten sisäiseen kulttuuriin on haastavaa vaikuttaa ulkoapäin, kehittäjätoimijoilla on mahdollisuus kasvattaa alueen innovaatiokulttuuria ja siten ohjata yrityksiä kasvattamaan innovaatiotoimenpiteitään.

HAASTE: Useissa yrityksissä johtaminen perustuu yrittäjä-omistajan tuntemukseen omasta toimialasta. Vaikka johdon intohimo omaa toimialaa kohtaan on yrityksille usein voimavara ja kilpailuetu, voi se olla myös haaste kiertotalouden kehittämisen näkökulmasta, sillä kiertotalouden innovaatioissa ratkaisut ovat usein poikkitieteellisiä**. Kun ratkaisuja etsitään ainoastaan omasta tekemisestä tai toimialalta, uusia ratkaisumalleja tai vaikuttamismahdollisuuksia ei välttämättä tunnisteta**.

MAHDOLLISUUS: Selvityksen perusteella **erityisesti eri toimialoilta kokemusta kerryttäneiden ammattijohtajien tai -päättäjien näkökulma on laajempi ja he pystyvät tunnistamaan uusia innovaatio- ja kehittämismahdollisuuksia paremmin**. **Myös laaja, aito verkostoituminen oman toimialan tai alihankintaverkoston ulkopuolelle kasvattaa oppimismahdollisuuksia ja innovointiosaamista.**

HAASTE: Selvityksen mukaan **pääsääntöisesti alueen yrityksissä kehittämistoimenpiteillä keskitytään joko nykyisten asiakkaiden tai lainsäädännön vaatimuksiin vastaamiseen sekä omien ympäristövaikutusten pienentämiseen (kustannussäästöihin). Proaktiivisiin ja innovatiivisiin ratkaisuihin, joilla olisi laajempia vaikutuksia tai hyötyjä asiakkaille (uudet liiketoimintamahdollisuudet), tähtäävää kehittämistyötä tunnistettiin vain vähän**. Tällaisilla kehittämistoimilla päädytään usein matalatuottoisiin kiertotalouden sovelluksiin, joista seuraa kustannuksia, mutta harvoin uutta liiketoimintaa tai uusia asiakkuuksia. Taloudellisesti kannattavien, uusien liiketoimintamallien kehittäminen edellyttää aktiivista ja ennakoivaa otetta kehittämistyöhön, jolloin on mahdollista luoda uutta, kannattavaa liiketoimintaa kiertotalouden ratkaisuista.

MAHDOLLISUUS & HAASTE: **Kasvu- ja vientihalukkuus ovat selkeästi ajureita yrityksille**, jotka ovat panostaneet kiertotalouden mukaiseen kehittämiseen. Alueella on kuitenkin paljon kasvuhaluttomia yrityksiä, jotka toivovat säilyttävänsä markkina-asemansa ilman suuria panostuksia kehittämistyöhön. Uhkana on, että maailman ja vaatimusten muuttuessa nopeasti, ”paikallaan pysyvät” yritykset eivät enää pysty vastaamaan yhteiskunnan ja asiakkaiden vaatimuksiin.

MAHDOLLISUUS: **Yritykset, joilla oli jo ennestään kokemusta proaktiivisisesta kehittämistyöstä, olivat keskivertoa pidemmällä kiertotaloustyössään** ja mahdollistaneet uuden liiketoiminnan kehittämisen kiertotalouden mukaisesti.

Esimerkiksi hallitusammattilaisia hyödyntämällä yritysten on mahdollista laajentaa ennakointi- ja kehittämis-osaamistaan.

Kehittämis-aktiivisuudessa tunnistettiin myös selkeä ero sen mukaan, miten yritys asemoi itsensä:

a) Passiivinen alihankkija, joka odottaa asiakkuuksia / asiakkaiden toimeksiantoja
b) Aktiivinen asiakkuuksien etsijä ja kehittäjä

RIIHI

Yritysten innovaatiokulttuurin kasvattaminen

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

HAASTE: **Pääsääntöisesti yrityspäättäjät totesivat kehittämistyön esteenä olevan ajan ja rahan puute.** Myös työntekijävastaajat kokivat, että ajanpuute oli tärkein kehittämistyön este (66 vastaajaa) ja toisaalta lisäaika olisi tehokkain motivaattori ympäristöasioiden kehittämiselle omassa työnkuvassa (123 vastaajaa). Ajanpuute näkyy esimerkiksi täsmätiedon ja täsmätuen tarpeena.

MAHDOLLISUUS: **Yritysten tuen tarpeessa nousi kohdennetun asiantuntijatuen tarve (12/18 yritystä).** Lisäksi muissa kysymyksissä **sekä yrityksiltä että työntekijöiltä nousi vahvasti tarve yrityskohtaiselle koulutukselle ja sparraukselle**. Vaikka moni kaipaa kohdennettua asiantuntijatukea, tarpeen taso ja muoto vaihtelee paljon; osa haluaa

a) **että yritykseen tullaan erikseen tuomaan tietoa vihreästä siirtymästä yrityksen näkökulmasta**,
b) **että tullaan kertomaan, mitä kehittämismahdollisuuksia kyseisellä yrityksellä on tai millä toimenpiteillä on aidosti vaikuttavuutta** tai
c) **varmistaa ulkopuolisen kanssa strategiatason suuret linjat**, että keskitytään kehittämään oikeita asioita. Selvityksen perusteella voitiin myös todeta, että yritykset, jotka eivät ole ylipäätään kehittäneet toimintaansa kuuluvat pääsääntöisesti kategoriaan a, kun taas kehitystyötä aikaisemminkin tehneet yritykset kuuluvat kategoriaan c.

HAASTE: **Kohdennetussa asiantuntijatuen tarpeessa korostui nimenomaan maksuttoman tuen tarve.** Niin kauan kuin ei vielä edes tunnisteta yrityksen roolia ja liiketoimintapotentiaalia kiertotaloudessa, ei asiantuntijatuesta ja koulutuksesta olla luonnollisesti myöskään valmiita maksamaan.

MAHDOLLISUUS: **Kohdennetun asiantuntijatuen tarpeen lisäksi oli tunnistettavissa myös muita toimenpiteitä, joilla alueen yritysten innovaatio- ja kehittämistyötä voidaan edistää**, muun muassa tiedon lisääminen ja koulutus (s. 43-48), rahoitus (s. 32-33), julkiset hankinnat (s. 60-62), yhteistyön tiivistäminen (s. 16-18 ja 56-59), vertailukelpoiset ja saavutettavat mittarit, jäljitettävyyden edistäminen, alustat/nettisivut (s. 54), asennekasvatus ja yhteinen innostus, taloudelliset kannustimet, poliittinen ohjaus (s. 60-62) sekä kampanjat, kilpailut, tapahtumat ja konseptit (s. 14-15).

MAHDOLLISUUS: Huomionarvoista on, että pääosin riippuen yrityksen kehittämisresursseista, yritykset toivovat samaankin aiheeseen liittyen erityyppistä apua. **Osa yrityksistä hakee/kaipaa oppia, että toiminnot** (esim. hiilijalanjälkilaskenta) **voidaan jatkossa tehdä yrityksessä itse, kun taas osa yrityksistä kaipaa palvelua, jolla tietyt toiminnot voidaan ulkoistaa.** Yrityksen kehittämiskulttuurilla ei välttämättä ole vaikutusta siihen, haluaako yritys oppia itse vai ostaa palvelun ja molemmilla tavoilla voidaan saada vaikuttavia kehittämistoimia aikaiseksi. Oleellista on, että kehittämistyön edistämiseksi sekä oppia että palveluja tulisi olla saatavilla.

ELYn konsultointipäivien poisjäänti jättää suuren aukon. Onko mahdollista tarjota mitään vastaavaa?

Kaikkea kehittämis- selvitys- ja raportointityötä ei kuitenkaan voi ulkoistaa palveluntarjoajille, sillä silloin on vaarana, että ympäristönäkökulmat jäävät yrityksessä päälle liimatuiksi.

RIIHI

Yritysten innovaatiokulttuurin kasvattaminen

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

Liittyy Etelä-Pohjanmaan kiertotaloussiirtymään

Haasteet

Kasvu- ja innovaatiohakuisuuden puute
Dynaaminen johtajuus vähäistä
Liiketoimintamahdollisuuksien tunnistaminen on heikkoa
Aikaresurssi
Matala ympäristö-, teknologia- ja innovaatio-osaaminen

Vahvuudet

Korkea yrittäjyysaste
Kiinnostus vihreään siirtymään

Tukitoimet

Houkuttelevan innovointiympäristön kehittäminen
TKI-toiminnan vahvistaminen
Tukea yrityksen kehittämiseen, esim. Rahoitus-, konsultointi- ja testausmahdollisuudet

Muutokset toiminnassa ja toimintaympäristössä

Uudet innovaatiot
Liiketoiminnan kehittäminen

Tavoitteet

Alueen kasvupotentiaali hyödynnetty

TO-DO

- Kannustakaa yrityksiä hyödyntämään esimerkiksi hallitusammattilaisia; Hallitusammattilaisten avulla yrityksen on mahdollista laajentaa osaamis- ja näkemyspohjaa päätöksenteossa, millä selvityksen mukaan on selkeästi vaikutusta yritysten innovaatiokyvykkyyteen. Toisaalta hallitusammattilaisia tulisi kannustaa kasvattamaan osaamistaan vihreän kasvun teemassa.
- Nostakaa toiminnassanne esiin esimerkkejä, joissa on tehty proaktiivista innovaatiotyötä, joilla on aidosti kehitetty liiketoimintaa ja saatu uusia asiakkuuksia. Eteläpohjalaisia kiertotalousesimerkkejä löytyy esimerkiksi Riihestä.
- Varmistakaa, että tuotte organisaationne palvelut ja potentiaaliset hyödyt helposti löydettävässä ja tunnistettavassa muodossa esiin siten, että yrityksillä menee mahdollisimman vähän aikaa niiden etsimiseen ja tunnistamiseen.

RIIHI

Yritysten kehittämiskulttuurin kasvattaminen

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

Numeroina

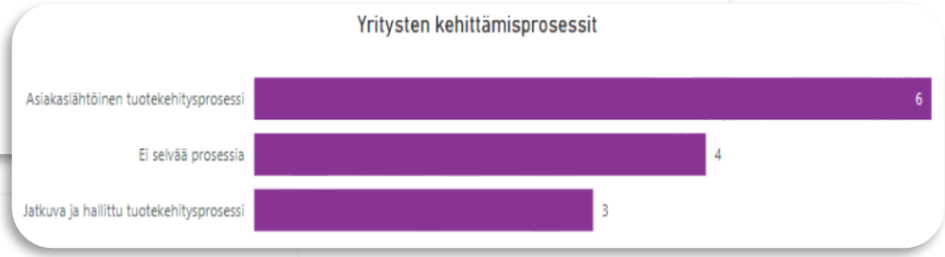

- 18 yrityspäättäjävastaajasta 11 näki vihreän siirtymän alueen yrityksille mahdollisuutena.
- 6 Yrityspäättäjää koki, että vihreä siirtymä voi olla sekä uhka että mahdollisuus.
- Yhteneväisesti siirtymä koettiin yrityksille uhaksi siinä tapauksessa, että yritykset eivät sopeudu siirtymään proaktiivisesti.

- Haastatelluista yrityksistä (yhteensä 18) kolmella oli tunnistetavissa oma jatkuva ja hallittu kehittämisprosessi. Kuudella yrityksellä kehittämistyö lähti aina asiakasyrityksen tarpeista. Muilla yrityksillä ei ollut lainkaan tunnistettavissa selvää kehittämisprosessia.
- Yrityksillä, joilla oli eniten kehittämistoimenpiteitä, profiloituivat muutenkin kestävyyshenkisiksi.
- Parhaimmillaan yrityksillä oli tunnistettavissa 5 kehittämistoimenpidettä, heikoimmillaan ainoastaan 1 (keskimäärin 3 kehittämistoimenpidettä/yritys).

RIIHI

Yritysten kehittämiskulttuurin kasvattaminen

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

Sitaatteina

" Kehitetty esim. tuotekehitysprosessia, esim. viikkotason palaverit, jossa käsitellään kehitysajatukset, ollaan pyritty yksinkertaistamaan prosesseja."

" Asiakkailta lähtee ongelmanratkaisu liikkeelle, testauksessa huomaa ja miettii, miten voisi parantaa tai muuttaa tarvittaessa."

"Varsinaisia prosesseja ei ole, koska pienehkö firma. Ideoita tulee loppukäyttäjältä (alihankinta), yhteisiä palaveria pidetään."

"Puusertifiointiin lupauduttu jo lähtemään."

"Kaikkien kuuluu kehittää omaa tehtäväänsä. Ei ole työnjohtoa vaan kaikki ovat vastuussa omasta tehtävästään. Ympäristöä ei ole toistaiseksi erikseen huomioitu. Lajittelu yms. on kunnossa."

"Omasta kuplasta käsin ei aina huomaa kaikkia mahdollisuuksia."

"Ei lukkoon lyötyjä prosesseja vaan aina tapauksen mukaan. Uudet tuotteet tulevat aina asiakkaiden tarpeista ja asiakas aloittaa kehitystyön."

"...Että joku ulkopuolinen varmistaisi, että strategiassa on punainen lanka ja menemme oikeaan suuntaan, ettei käytetä aikaa ja rahaa vääriin asioihin ja todeta puolen vuoden päästä, että väärin meni."

Millaista tukea yrityksesi tarvitsisi, että se voisi (entistä tehokkaammin) edistää kestävää liiketoimintaa?

" Tiedonkeruuta ensin aiheesta kiertotalous. Aluetoimijat voisivat kohdennetummin tuoda tietoa mahdollisuuksista. Apuja tarvittaisiin myös oman tuotteen näkökulmaan."
" Jalkautettaisiin tietoa nimenomaan kohdeyritykseen, tutustuen kohdeyrityksen toimintaan ja antaen uutta näkökulmaa."
" Ulkopuolista näkemystä, ja suuntaviivat selväksi."

Oletteko jossain vaiheessa etsineet apua / tukea / kumppania kestävän liiketoiminnan kehittämiseen?

" Ei oikeastaan. Ei tiedetä, mistä sellaista hakisi. Ei myöskään mihin hakisi."
" En tiedä kenen puoleen kääntyä, kun asioita lähdetään viemään eteenpäin."

RIIHI

Rahoitusprosessien sujuvoittaminen

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

TAUSTAA: Julkiset rahoitusinstrumentit ovat keskeisiä kiertotaloussiirtymän edistäjiä, sillä siirtymään liittyvien ratkaisujen kehittäminen voi monissa tapauksissa edellyttää investointeja esimerkiksi infrastruktuuriin, tutkimukseen ja uusien innovaatioiden käyttöönottoon. **Julkiset rahoitusinstrumentit, kuten tuet, lainat, verokannustimet sekä pilottihankkeet ja kokeilut auttavat yrityksiä ja alueita kattamaan näitä alkuvaiheen kustannuksia ja vähentämän riskejä.**

HAASTE: 31 % yrityspäättäjävastaajista nimesi **taloudelliset haasteet ja rahoituksen puuttumisen kiertotalouskehittämisen esteeksi.**

MAHDOLLISUUS: 25% aluetoimijavastaajista (11 vastaajaa seitsemästä eri organisaatiosta) vastasi, että **organisaatio tarjoaa yrityksille rahoitusta kestävään liiketoimintaan liittyen.**

HAASTE: Vihreän siirtymän edistämiseksi rahoitusmahdollisuuksissa on **huomioitava erityisesti pienet yritykset, alkutuotanto sekä palvelualat ja muiden toimialojen palvelullistamisen kehittäminen**. Tällaiset toimijat tai toiminnot ovat usein joko rahoituksen ulkopuolella tai rahoitusmahdollisuuksia ei tunnisteta.

HAASTE: Merkittävä osa yrityksille suunnatuista rahoitusinstrumenteista perustuu kansallisiin ja Euroopan Unionin ohjelma-asiakirjoihin, mikä osittain estää **joustavuuden ja hyvinkin erilaisten rahoitustarpeiden huomioimisen**. Osa vastaajista koki rahoitusprosessit liian pitkiksi.

HAASTE: Yrityksissä erilaisille rahoitusinstrumenteille on selkeästi tarvetta, mutta **yrityspäättäjien haasteena on tunnistaa rahoitusinstrumentteja ja kehittämismahdollisuuksia, joista ja joihin rahoitusta voisi hakea**.

MAHDOLLISUUS: Yritykset kaipaavat **konkreettisia esimerkkejä rahoitusmahdollisuuksista ja siitä miten erilaisilla rahoituksilla on kehitetty yritystoimintaa.**

HAASTE: Selvää on, että yrityskentällä kiertotaloustietoa ja –osaamista on vahvistettava, mutta kriittistä on, että **myös rahoitusasiantuntijoiden osaamista kiertotalouden mahdollisuuksista kasvatetaan laaja-alaisesti.**

HAASTE: Myös aluetoimijat kaipaavat **selkeää ja joustavaa rahoitusinstrumenttia kokeiluihin sekä rahoitusta jatkohankkeille**.

Yrityksiltä puuttuu usein kiertotalousnäkökulmien sanoittamiseen ja tunnistamiseen liittyvää osaamista. Mikäli rahoitusasiantuntijat eivät tunnista kiertotalouden mukaista tekemistä, ellei sitä ole kirjoitettu auki hakemukseen, hakijan ja rahoittajan välinen tieto- ja osaamiskuilu jää liian suureksi, jolloin vaarana on, että rahoitus jää myöntämättä.

RIIHI

Rahoitusprosessien sujuvoittaminen

Sitaatteina aluetoimijavastaajilta

" Kiertotalouden osalta rahoituskysyntä/hankeaktiivisuus on vähäistä."

"Raha on haaste, sitä ei tunnu olevan tai tuen hakeminen esim. kokeiluihin koetaan liian raskaaksi prosessiksi."

"Elämme EU-rahoituskausien mukaan; rahoituksen myöntämisen kriteerit ovat kulloiseenkin kauteen sidottuja, eikä valitettavasti voi muuttaa noin 5-7 -vuotisen kauden aikana. Paikallisissa rahoituslinjauksissa voimme huomioida EP:n paikalliset ominaispiirteet sekä prioriteetit, mutta emme voi muuttaa taustalla olevia EU:n rahoitusinstrumenttien linjauksia."

Mikä on vaikuttanut mahdollisen asennemuutokseen? *Asian esilläolo yhteiskunnallisesti, rahoituksen yhä vahvempi kytkeytyminen vihreään siirtymään.*

Millaista tukea sinä tarvitsisit, että voisit työssäsi edistää kestävää liiketoimintaa alueen yrityksissä entistä tehokkaammin? *Rahoitusta jatkohankkeille. Rahaa/ selkeä alusta mistä sitä saisi kokeiluihin*

Sinun kokemuksesi mukaan, millaista tukea eteläpohjalaisyritykset tarvitsevat, että yritykset voisivat kasvattaa kestävää liiketoimintaa entistä tehokkaammin? *Rahoitusmahdollisuuksien, esim. JTF tunnistaminen ja tiedon, miten itse voisi hyödyntää. Sujuva viranomaistoiminta.*

Sitaatteina yrityspäättäjävastaajilta

" Tukiasioihin pitäisi olla yrityspuolen tukihenkilö, joka pystyisi tekemään hakemuksia ja joka jalkautuu yrityksiin ja voi viettää aikaa ja keskustella. Vaatii, että yrityksessä käydään, että voi ymmärtää yritystä."

"Tukipäätökset eivät ole liikkuneet millään tavalla, vaikka kiinnostus meidän koneita kohtaan on suuri."

"Tuotteiden demoaminen, kokeilut tai testaus asiakkaan olosuhteissa paikan päällä on kallista, etenkin kun viedään ulkomaille. Kuljettaminen ja testaaminen on kallista ja kauppa toteutuu vasta testauksen jälkeen. Tämä kestää kauan, kallista ja ajallisesti rahantulo melko pitkän päässä . Tähän tarvittaisiin tukea tai rahoitusta, väliaikaista lainaa tms., mikä helpottaisi rahan kiertoa."

"ELY:n hankkeet olleet aivan oleellisia, rahoitusta tarvitaan."

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

RIIHI

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

5. Tietoon ja osaamiseen liittyvät tekijät

Tietotekijät viittaavat lainsäädännöllisiin ja teknisiin valmiuksiin sekä taitoihin ja tietoon, mukaan lukien saatavilla olevaan opastukseen sekä kykyyn koota ja omaksua tietoa. Tietotekijät ovat yhtä tärkeitä yrityksille, julkisille toimijoille ja yksityishenkilöille. Yrityksille tietoon ja osaamiseen liittyvät tekijät ovat keskeisiä ekosuunnitteluun, elinkaariarviointiin ja kiertotalouden liiketoimintamalleihin perustuvien strategioiden kehittämisessä. Kiertotalouden kehittäminen edellyttää hyvin monipuolisia taitoja. Tietomäärä haastaa erityisesti pk-yritysten niukkoja resursseja, joten yrityksen oppimiskyky nojaakin vahvasti kykyyn toimia verkostoissa ja hyödyntää niitä.

Tehokkaan viestinnän sekä selkeiden, läpinäkyvien ja kattavien kiertotalouskriteerien avulla myös kuluttajat saadaan osallistumaan kiertotaloussiirtymän edistämiseen. Itse asiassa kuluttajien tietoisuus sekä kansalaisten ja poliittisten yhteisymmärrys on olennaista kiertotaloussiirtymän ja kiertotalouden mukaisen kuluttamisen toteuttamiselle.

Julkisella sektorilla tieto ja osaaminen ovat keskeisiä tekijöitä, jotka auttavat toimijoita suunnitteleman, ohjaamaan ja toteuttamaan kiertotaloussiirtymää ja siihen liittyviä säädöksiä, tukitoimenpiteitä jne. Sääntelyn tehokkuuteen vaikuttaa esimerkiksi vahvasti alueiden toimijoiden erikoisosaaminen ja yhteistyön intensiivisyys.

RIIHI

Kiinnostuksen hyödyntäminen ja kasvattaminen

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

TAUSTAA: Tehtyjen selvitysten perusteella on selkeästi tunnistettavissa, että **vihreä siirtymä ja kiertotalous kiinnostaa ja puhututtaa tällä hetkellä**. Tämän voi päätellä vastausten lisäksi myös vastaajamääristä esimerkiksi työntekijöille suunnattuun kyselyyn.

MAHDOLLISUUS: **Pääsääntöisesti kaikissa vastaajaryhmissä asenne vihreään siirtymään liittyen on muuttunut positiivisesti viimeisen 5 vuoden aikana ja suurin osa koki, että aihe kiinnostaa aiempaa enemmän.**

MAHDOLLISUUS: **Tärkeimmät kiinnostuksen kasvattamiseen vaikuttaneet tekijät ovat olleet** mm. **teeman näkyvyys**, **tiedon lisääminen** sekä teemaan liittyvät **liiketoimintamahdollisuudet**. Myös **omien vaikutusmahdollisuuksien ja roolin tunnistaminen** on kasvattanut kiinnostusta kiertotaloutta kohtaan. Monet kokivat myös, **että negatiivisten ympäristövaikutusten näkymisen ja omien arvojen muuttumisen myötä kiinnostus on kasvanut**.

Yllättäen vastaajan iällä, koulutustaustalla, asemalla, toimialalla tai asuinpaikalla ei ollut huomattavaa vaikutusta kiinnostukseen tai haluun kehittää ympäristöasioita työpaikalla.

MAHDOLLISUUS: Tärkeimmiksi lisämotivaattoreiksi ympäristöasioiden edistämiseksi työpaikalla **työntekijävastaajat kaipasivat mahdollisuutta vaikuttaa ympäristöasioihin käytännössä** (170 vastaajaa), **selkeää ohjeistusta ja pelisääntöjä** (164 vastaajaa)ja **mahdollisuutta vaikuttaa päätöksentekoon ympäristöasioissa** (127 vastaajaa). Vastaajat kokivat myös, että rahallinen(127 vastaajaa) tai muu palkitseminen (123 vastaajaa) voisi kasvattaa motivaatiota ympäristöasioiden kehittämiseen.

MAHDOLLISUUS: Yritysvastaajilta kysyttiin lisäksi avoin kysymys, miksi kiertotalous on tärkeä. Huomionarvoista on, että vaikka **ympäristönäkökulmia pidetään tärkeinä, ratkaiseva motiivi yritysten toiminnan kehittämiselle on nimenomaan taloudelliset vaikuttimet** (talous ja ympäristö yhdessä / Liiketoimintamahdollisuudet / Asiakaspaine / Selviytymisen edellytys). **Lisäksi myös ne yritysvastaajat, joita syystä tai toisesta teema ärsyttää, kuormittaa tai pelottaa, tunnistavat kiertotalouden tärkeyden liiketoiminnan jatkuvuuden näkökulmasta.**

HAASTE: Siinä missä teeman näkyvyys on lisännyt kiinnostusta vihreään siirtymään, osalla vastaajista pääasiassa ns. **överinäkyvyys, uhkakuvien luominen, ristiriitaiset tiedot sekä liian kunnianhimoisiksi koetut vaatimukset ja maatalouden syyllistäminen myös ärsyttää, pelottaa, ahdistaa ja luo epävarmuutta.**

RIIHI

Kiinnostuksen hyödyntäminen ja kasvattaminen

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

Liittyy Etelä-Pohjanmaan kiertotaloussiirtymään

Haasteet

Aikaresurssi

Vahvuudet

Kiinnostus vihreään siirtymään
Asenne

Tukitoimet

TKI-toiminnan vahvistaminen
Viestintä- ja koulutustoimenpiteet
Yritysten ja kuluttajien roolin valjastaminen
Palvelujen promoaminen

Muutokset toiminnassa ja toimintaympäristössä

Uudet innovaatiot
Liiketoiminnan kehittäminen

Tavoitteet

Alueen kasvupotentiaali hyödynnetty

TO-DO

- Jotta kiinnostusta voidaan hyödyntää ja muuttaa konkreettisiksi toimenpiteiksi, on yrityksille ja henkilöille tarjottava aktiivisesti erilaisia tapahtumia, tukitoimia ja kehittämismahdollisuuksia, joiden avulla luodaan kaivattua ”pöhinää” kiertotalous ja vihreä siirtymä – teeman ympärille. Mieti, miten oma organisaatiosi voisi osallistua ”pöhinänkasvattamistalkoisiin”.
- Aktiivisella, faktapohjaisella viestinnällä ja teeman näkyvyydellä voidaan kasvattaa kiinnostusta entisestään. Miten sinä voit viestiä teemassa?
- Painota kaikessa vuorovaikutuksessa ja viestinnässä kiertotalouteen liittyviä, konkreettisia, taloudellisia mahdollisuuksia.
- Ruokamaakuntana Etelä-Pohjanmaalla maataloutta syyllistävä keskustelu koetaan erittäin negatiivisena ja saa aikaan vastareaktion. Negatiivinen keskustelu on usein lähtöisin alueen ulkopuolelta, minkä vuoksi on tärkeää raportoida viestinnän ja tiedottamisen sävyn vaikutuksista myös kansallisesti.

RIIHI

Kiinnostuksen hyödyntäminen ja kasvattaminen

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

Numeroina, aluetoimijoilta kysyttyä

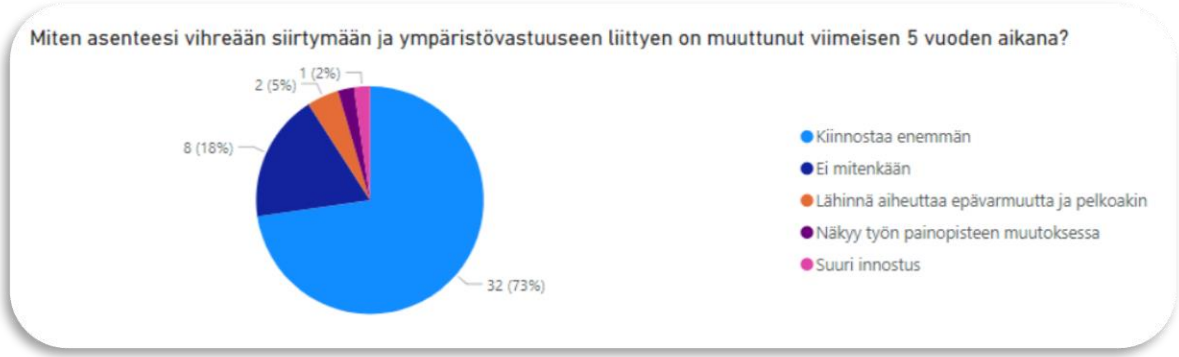

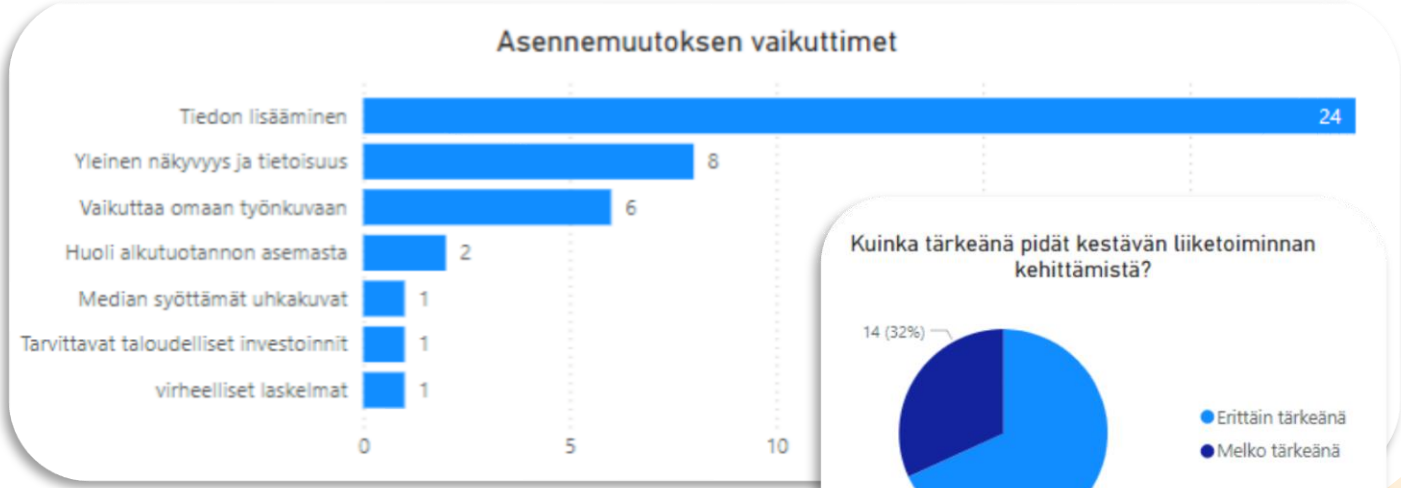

Sitaatteina

"Omat työmahdollisuudet ja se, että asiasta puhutaan paljon. Myös konkreettiset teot lisäävät kiinnostusta."

"Tietoisuus, asian ajankohtaisuus ja esillä olo"

"Ilmastoon liittyvien haasteiden lisääntyminen ja toisaalta sitä kautta aukeavat uudet esim. liiketoimintamahdollisuudet alueen yrityksille"

"Maatilojen asema huolestuttaa. Tuntuu, että kaupungeissa ei enää ymmärretä mitä maatalous on ja mitä esim. maidontuotanto maksaa ja paljonko tuottaja tekee työtä/ saa korvausta tekemälleen työlle. Heidän asemansa heikkenee koko ajan vihreän siirtymän myötä ja välillä tuntuu, että heitä pidetään suurimpana uhkana ympäristölle, kuin muita toimijoita. Kuitenkin pitäisi osata miettiä, myös hyötyäsuhdetta, sillä heitä me tarvitaan jatkossakin. Olisiko parempi keskittyä tärkeämpiin asioihin, sillä esimerkiksi he eivät ole se suurin vesistökuormittaja vaan kyllä ne on nämä väärät ojitukset, metsätalous, väärin hoidetut turvesuot, jätehuolto jne."

RIIHI

Kiinnostuksen hyödyntäminen ja kasvattaminen

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

Numeroina, yrityspäättäjiltä kysyttynä

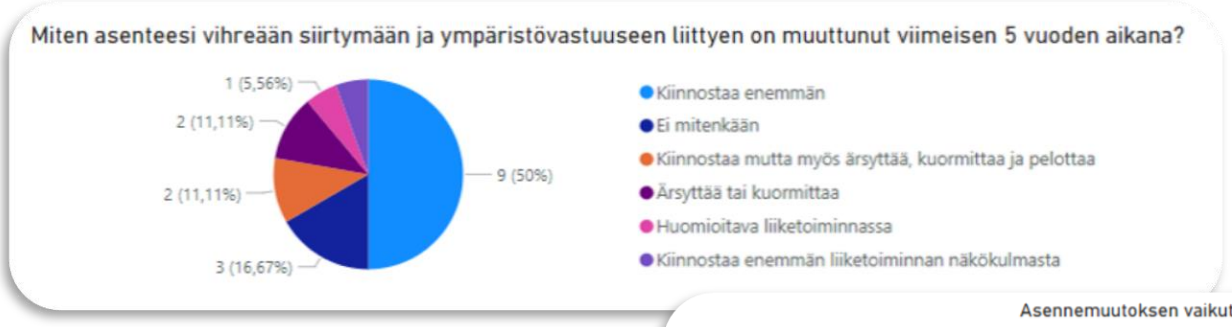

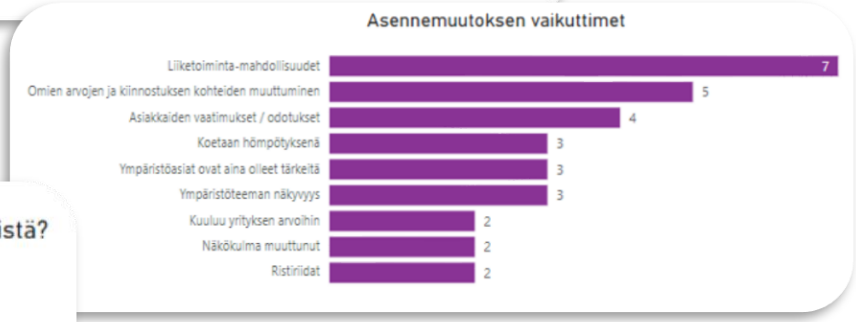

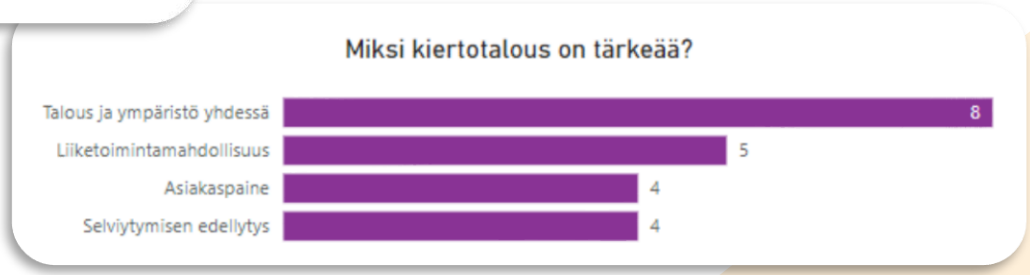

Sitaatteina

" Aina tärkeitä, lukiosta asti. Nyt tullut enemmän uskoa siihen, että yrityksetkin siihen valmiita mahdollisuuksien kautta, liiketoimintakulma auttanut yrityksiä kääntämän kelkkaa. Vaikutti myös omaan työpaikkavalintaan."

" Isot asiakkaat vaativat ympäristönäkökulmien huomioimista ja myös omat ajatukset ovat heränneet."

" Teema on hyvin laaja, joka vaikuttaa yritykseen ja omaan elämään. Kaikki ratkaisut eivät ole toimivia (esim. pahvipillit) eikä niillä ole oikeita vaikutuksia. Kiinnostavia ovat ison mittakaavan ratkaisut, joilla saadaan todellisia vaikutuksia."

"Koen jokseenkin tärkeänä, koska asiakkaat vaatii, itse pidän enemmän hömpötyksenä. Ärsyttää se, että suomi haluaa olla maailman ykkönen ja vähentää sillä kilpailukykyämme, kun valtiolla niin kunnianhimoiset tavoitteet. Isommissa kaupungeissa näkee, miksi asia on tärkeää, ei maaseudulla."

RIIHI

Kiinnostuksen hyödyntäminen ja kasvattaminen

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

Numeroina, yksilöiltä kysyttynä

Sitaatteina

"Olen aina ollut kiinnostunut ympäristöasioista. Nykyisin kiinnitän vielä enemmän ruuan lähituotantoon."

" Tieto ja ymmärrys vaikuttanut."

" Kierrätyksen helpottuminen."

" Muutokset ilmastossa alkavat konkretisoitua sekä Suomessa että maailmalla."

" Suurimpana ehkä omien lapsien saaminen; haluan että seuraavilla sukupolvilla on hyvät puitteet toimia ja että pidämme huolta ympäristöstä."

" Tuntuu, että vauhti vaan kiihtyy, eikä isoja ratkaisuja uskalleta tehdä asian suhteen."

"Media syöttää ihmisille jatkuvaa aivopesua muodossa ilmastonmuutos, hiilijalanjälki, hiilensidonta, hiilinielu, vastuullisuus, luontokato. Onko ihme, jos alkaa kyllästyttää ja ärsyttää?"

" Jatkuva hössötys. Suurimmat ongelmat ei varmaan ole Suomessa maaseudulla. Jokaisen olisi pitänyt iän kaiken aatella ympäristöystävällisesti. On asioita, jotka täysin turhia esim. Rakettien ampuminen, turhat moottoriurheilut yms. Sellaisille ei puhuta mitään. Toisten elinkeinoihin, pakollisiin työmatkoihin, lämmitysjärjestelmiin ym. seataan. Ja- kaikki katsotaan kehäkolmosen sisällä kaupunkilaisten näkökulmasta."

RIIHI

Liiketoimintamallien tunnistaminen

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

TAUSTAA: **Sekä yritysten kehittämisen että kehittämisen tukemisen lähtökohtana on tunnistaa kiertotalouden liiketoimintamallit**.

HAASTE: Suurin osa kyselyihin ja haastatteluihin osallistuneista vastaa tietävänsä, mitä kiertotalous on. Kuitenkin suuresta osasta vastauksista (aluetoimijat, yrityspäättäjät, yksilöt) käy ilmi, **että kiertotalouden mahdollisuuksista tunnistetaan ainoastaan resurssien talteenotto tai kiertotaloutta pidetään jopa synonyyminä kierrätykselle**.

HAASTE: **Kun yrityksissä ei tunnisteta kiertotalousmalleja laajemmin**, siitä seuraa väistämättä haasteita kiertotalouden kehittämiseksi:

a) **Yritykset eivät tunnista kiertotalouden mukaista tekemistä** vaikka saattaisivat jo toimia kiertotalouden mukaisesti, tai ne eivät tunnista **omia kiertotalouden mukaisia kehittämismahdollisuuksiaan**. Tämä aiheuttaa haasteita, sillä yritykset eivät osaa sanoittaa kiertotaloudenmukaista tekemistään tai kehittämistään esimerkiksi viestinnässään, raportoinnissaan tai rahoitushakemuksissaan, jolloin yritykset voivat menettää kilpailuedun, asiakkuuden tai kehittämisrahoituksen.
b) **Kun kiertotalous nähdään ainoastaan resurssien talteenottona tai kierrättämisenä, joihin liittyy hyvin alhainen talouden kasvupotentiaali, kiertotalous nähdään myös ainoastaan vaatimuksina ja kustannuksina sen sijaan, että nähtäisiin kiertotalouteen liittyvät taloudelliset mahdollisuudet esimerkiksi palvelullistamisen avulla.**

HAASTE: Myös aluetoimijoiden kiertotalouden liiketoimintamallien tunnistamisella on vaikutus yritysten kiertotalousliiketoiminnan kehittämiseen tarjottavien tukitoimien kautta. **Mikäli yritysten kehittämisen parissa toimivat kehittäjät, julkisista hankinnoista vastaavat viranomaiset ja koulutusorganisaatiot eivät tunnista kiertotalouden liiketoimintamalleja, on tuki-, hankinta- ja koulutustoimenpiteitä mahdotonta suunnitella ja toteuttaa siten, että niillä on aidosti vaikutusta alueen kiertotalousliiketoiminnan kasvattamiseksi**.

HAASTE: **Mikäli sekä rahoittajilla että yrityksillä on haasteita tunnistaa kiertotalouden mukaisia liiketoimintamalleja ja uusien ratkaisujen ympäristövaikutuksia ilman niiden aukikirjoittamista, vaarana on, että rahoitukset (rahoittajat) ja rahoituksen tarvitsijat (yritykset) eivät kohtaa.**

ESIMERKKI: Yritys X tunnisti tekemisensä kiertotaloudeksi keskusteltuaan kiertotalousasiantuntijoiden kanssa ja osasi sen jälkeen hyödyntää tietoa viestinnässä ja rahoitushakemuksissa.

RIIHI

Liiketoimintamallien tunnistaminen

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

Liittyy Etelä-Pohjanmaan kiertotaloussiirtymään

Haasteet

Siirtymän koordinoinnin puute
Kiertotalouden veturiyritysten puute
Dynaaminen johtajuus vähäistä
Liiketoimintamahdollisuuksien tunnistaminen on heikkoa
Mataa ympäristö-, teknologia- ja innovaatio-osaaminen

Vahvuudet

Kiinnostus vihreään siirtymään
Tahtotila verkostojen kasvattamiseen

Tukitoimet

TKI-toiminnan vahvistaminen
Viestintä- ja koulutustoimenpiteet
Uudet oppimismahdollisuudet
Tukea yrityksen kehittämiseen, esim. Rahoitus-, konsultointi- ja testausmahdollisuudet
Palvelujen promoaminen

Muutokset toiminnassa ja toimintaympäristössä

Alueen resurssit hyödynnetty tehokkaasti
Liiketoiminnan kehittäminen
Uudet innovaatiot
Maaseutumaisten pk-yritysten ympäristöystävällisen toiminnan tunnistaminen

Tavoitteet

Merkityksellisyyden kokeminen kuluttajana ja työssä
Alueen kasvupotentiaali hyödynnetty

TO-DO

- Tutustu huolellisesti kiertotalouden liiketoimintamalleihin ja niiden soveltamistapoihin, jotta voit auttaa yrityksiä tunnistamaan uusia mahdollisuuksia tai tunnistat yritysten kiertotaloustoiminnan ja -kehittämisen.
- Tämän selvityksen liitteissä 1 ja 2 on esitetty kiertotalouden liiketoimintamallit alamalleineen sekä kiertotalouden liiketoimintamallien nelikenttä.
- Tietoa kiertotalouden liiketoimintamalleista sekä konkreettisia yritysesimerkkejä löydät myös esimerkiksi Lisää Kierroksia! – ja Kiertotalouden Roadmap –oppaista.
- Nosta esiin konkreettisia esimerkkejä kiertotalouden toteuttamisesta. Valmiita esimerkkejä löydät myös esimerkiksi Riiheen kootuista Etelä-Pohjanmaan edelläkävijöistä sekä kestäviä kehitysaskeleita ottaneista yrityksistä. Voit myös ilmiantaa yritysten ratkaisuja, joista tulisi kertoa Riihessä ja auttaa siten muita tunnistamaan kiertotalouden toteuttamistapoja.

RIIHI

Liiketoimintamallien tunnistaminen

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

Numeroina

Sitaatteina

”Meidän on vaikea keksiä enää parannettavaa. Meillä on ISO14001 –standardi ja olemme vaihtaneet ledeihin”.

”Ei tiedetä, mitä yrityksessämme kiertotalous voisi olla”.

”Tunnistimme tehneemme kiertotaloutta jo 20 vuotta vasta kun osallistuimme mukaan hankkeeseen.”

”En oikeastaan tiedä, mitä se (kiertotalous) tarkoittaa.”

”Ei uskalleta panostaa, koska ei välttämättä ymmärretä kestävän kehityksen liiketoiminnallisuutta tai markkinoiden arvoa.”

Mistä kiertotalouden teemoista haluaisit lisätietoa? ”*Eri toimialojen kestävän liiketoiminnan käytänteistä ja innovaatioista mm. hävikkiruoka, tekstiilijäte, muovin kierrätys, maatalouden yhä kestävämpi toiminta jne.”*

En kaipaa tukea niinkään kiertotalouteen, kun nyt jo kierrätän ja kulutan kaiken loppuun.

RIIHI

Tehokkaat viestintä- ja koulutustoimenpiteet

TAUSTAA: Kiertotalous on systeeminen muutos, minkä vuoksi siihen liittyvät näkökulmat ovat hyvin moninaiset ja mutkikkaat, sovellusmahdollisuudet kasvavat koko ajan ja ympäristönäkökulmiin liittyvät säädökset ja muut vaatimukset muuttuvat suhteellisen nopeassa tahdissa. **Lisätiedon ja –koulutuksen tarve on aja- ja rahanpuutteen lisäksi tärkein asia, joka nousee kaikissa vastaajaryhmissä useista eri näkökulmista muun muassa kehittämisen esteeksi.**

HAASTE: **Aiheeseen liittyy paljon tietoa, mikä näkyy myös ähkynä. Toisaalta aiheeseen liittyvä tieto on pirstaloituneena useissa lähteissä. Jatkuvasti muuttuvaan ja lisääntyvän tietoon ei ole resursseja perehtyä, vaan toivotaan, että joku kertoisi oleellisen tiedon. Kaikissa vastaajaryhmissä pyydetään oman työn kannalta oleellista, täsmätietoa, mutta vastauksista käy ilmi, että ei oikein edes osata tunnistaa tai kertoa, mitä se täsmätieto voisi olla.**

MAHDOLLISUUS: **Yleisempiä tunnistettuja teemoja, joista kaivataan lisätietoa olivat muun muassa liiketoimintamahdollisuudet, kehittämismahdollisuudet, energia, toimialakohtainen tieto, materiaalin hallinta, ympäristötoimien välttämättömyys, markkinointi ja viestintä, tulevaisuuden ennakointi, vaikutusten arviointi sekä hyödyt eri kohderyhmille.**

MAHDOLLISUUS: **Alueen viestinnässä on mahdollisuus hyödyntää Riiheä kiertotaloustiedon koontipaikkana.** Tällöin useamman toimijan kiertotalouteen liittyvä informaatio löytyy samasta paikasta ja samalla voidaan löytää myös muiden toimijoiden tuottamaa informaatiota.

HAASTE: **Yritys- ja yksilövastaajat toivovat (maksuttomia) yrityskohtaisia koulutuksia. Lisäksi toivotaan, että alan asiantuntijat perehtyisivät henkilökohtaisesti yrityksiin ja avaisivat tunnistamiaan yrityksen kiertotalouteen liittyviä kehittämismahdollisuuksia.** Haasteena on, että tarjolla on paljon yleistä maksutonta tai yrityskohtaista maksullista koulutus- tai konsultaatiopalvelua.

MAHDOLLISUUS: **Yritykset, jotka olivat kiertotalouteen tai muihin teemoihin liittyen hyödyntäneet ELYn kehittämispalveluja (ELY-keskuksen tarjoamia konsultointi- ja koulutuspalveluja) kokivat hyötyneensä paljon.** Kyseinen palvelu on poistunut ELY:n palveluvalikoimasta, mutta vastaavalle palvelulle olisi kysyntää.

Tehokkaat viestintä- ja koulutustoimenpiteet

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

HAASTE: Haasteena nähdään myös, että **alueella ei ole saatavilla ympäristöalan tutkintotasoista koulutusta ja kiertotalouden periaatteita on heikohkosti sisällytetty alueella tarjottaviin toisen ja korkea-asteen tutkintoihin.** Koulutuksen puutteen myötä yritysten on haastava kasvattaa osaamistaan teemassa ja alan osaajia on houkuteltava alueen ulkopuolelta.

MAHDOLLISUUS: **Kiertotalous- ja ympäristöosaaminen ovat ehdottomasti valtteja tämän ajan työntekijämarkkinoilla, minkä myös nykyiset ja tulevat opiskelijat tunnistavat.**

HAASTE: Kun toisaalta koetaan tietoähkyä kiertotalouteen liittyen, tietoa myös halutaan paljon.

MAHDOLLISUUS: **Vastaajaryhmät toivoivat tiivistä ja selkeää viestintää sekä riittävää toistoa. Viestinnällä tulisi jakaa ensisijaisesti luotettavaa, faktapohjaista ja mitattua tietoa.**

MAHDOLLISUUS: **Kaikki vastaajaryhmät toivoivat myös konkreettisia, positiivisia esimerkkejä sekä asennemuokkauksen vahvistamiseksi, hyötyjen tunnistamisen helpottamiseksi että myöskin käytännön kehittämistyön edistämiseksi. Esimerkkejä toivotaan yritysten liiketoiminnan kehittämisestä mutta myöskin siitä, miten alueen toimijat ovat konkreettisesti auttaneet tai voivat auttaa yrityksiä.**

ESIMERKKI: Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen sivuilta löytyy palvelukuvauksia onnistuneiden yritysesimerkkien muodossa.

HAASTE: **Nykyään viestintäkanavia ja –keinoja on lukuisa määrä.** Yhtenä pienenä tavoitteena selvityksen tekijöillä olikin tunnistaa ne tärkeimmät, tavoittavimmat viestintäkanavat, joilla kiertotaloutta voidaan edistää. Vastausten perusteella on kuitenkin selvää, että viestintäkanavista ei voida tunnistaa merkittävimpiä edes kohderyhmittäin. **Tavoittavat viestintäkanavat ja –keinot riippuvat täysin vastaanottajan persoonasta, toimintatavoista, resursseista jne. Yhteistä kaikille vastauksille oli, että viestin vastaanottaminen tulisi olla mahdollisimman helppoa ja vaatia mahdollisimman vähän muistamista**: Esimerkiksi tieto voi olla koottuna alustalle mutta kohderyhmälle tulisi tulla helposti (esim. somen tai sähköpostin kautta) linkkejä ajankohtaisiin aiheisiin alustoilla tai nettisivuilla tai koulutustilaisuudet voisivat olla kuukausittain samaan aikaan toistuvia, jolloin ne on helpompi muistaa.

MAHDOLLISUUS: **Viestijöinä aluetoimijoiden tulee varmistaa näkyvyys mahdollisimman monella foorumilla.** Ainoastaan toimijan/organisaation omat kanavat eivät tavoita riittävästi. Toimijoiden tulisi hyödyntää aktiivisesti myös yleisempien kanavien tai muiden toimijoiden kanavia ristiin omassa viestinnässään.

Ehdottomasti sähköisenä. Ehdottomasti printtinä. Somessa. Ei missään nimessä somessa. Suoraan sähköpostiin. Etänä olisi hyvä. Livetilaisuudet mahdollistaa vuorovaikutuksen. Uutisista ja lehdistä. Henkilökohtaiset tapaamiset. Podcastit. Artikkelit. Nettisivut. Asiantuntija-puheenvuorot…

RIIHI

Tehokkaat viestintä- ja koulutustoimenpiteet

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

Liittyy Etelä-Pohjanmaan kiertotaloussiirtymään

Haasteet

Osaavan työvoiman puute
Liiketoimintamahdollisuuksien tunnistaminen on heikkoa
Matala ympäristö-, teknologia- ja innovaatio-osaaminen
Koulutustaso

Vahvuudet

Kiinnostus vihreään siirtymään
Asenne

Tukitoimet

Viestintä- ja koulutustoimenpiteet
TKI-toiminnan vahvistaminen
Uudet oppimismahdollisuudet

Muutokset toiminnassa ja toimintaympäristössä

Uudet innovaatiot
Liiketoiminnan kehittäminen
Maaseutumaisten pk-yritysten ympäristöystävällisen toiminnan tunnistaminen

Tavoitteet

Alueen kasvupotentiaali hyödynnetty
Paikallinen energiantuotantopotentiaali hyödynnetty
Merkityksellisyyden kokeminen kuluttajana ja työssä

TO-DO

- Koulutusorganisaatioiden tulisi tarkastella koulutustarjontaansa järjestelmällisesti vihreän siirtymän näkökulmasta ja pyrkiä sisällyttämään teema läpileikkaavasti jokaiseen tutkintoon.
- Sekä alueella että kansallisesti olisi hyvä selvittää korvaavia vaihtoehtoja ELY:n tarjonnasta poistuneille kehittämispalveluille.
- Kannustakaa yrityksiä osallistumaan laajemmalle kohderyhmälle tarkoitettuihin koulutuksiin ja mahdollisesti hankkimaan maksullista palvelua tunnistettuihin täsmäteemoihin liittyen. Myös esimerkiksi koulutusorganisaatioiden projekteihin tai erilaisten toimijoiden hankkeisiin pilottiyrityksinä osallistumalla usein saa asiantuntijoilta uutta ja myös omasta näkökulmasta oleellista tietoa.
- Huomioi omassa ja organisaatiosi viestinnässä monikanavaisuus, faktapohjaisuus, tiivis muoto ja kohderyhmälle suunnattu kieli. Muista hyödyntää viestinnässä myös Riihen kanavia.
- Kertokaa organisaationne työstä myös konkreettisin esimerkein ja jakakaa esimerkkejä erilaisilla kanavilla.

RIIHI

Tehokkaat viestintä- ja koulutustoimenpiteet

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

Numeroina, aluetoimijoilta kysyttynä

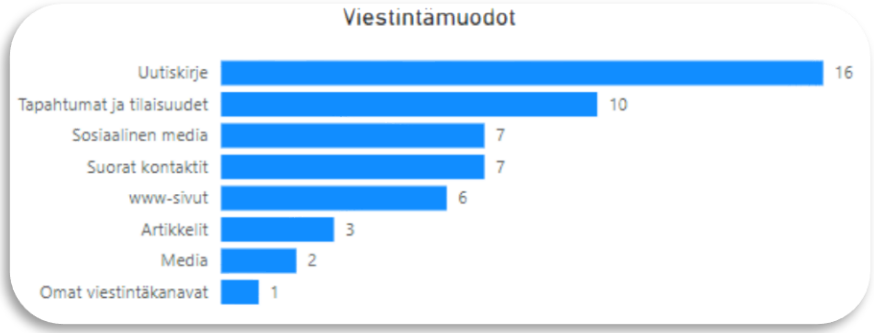

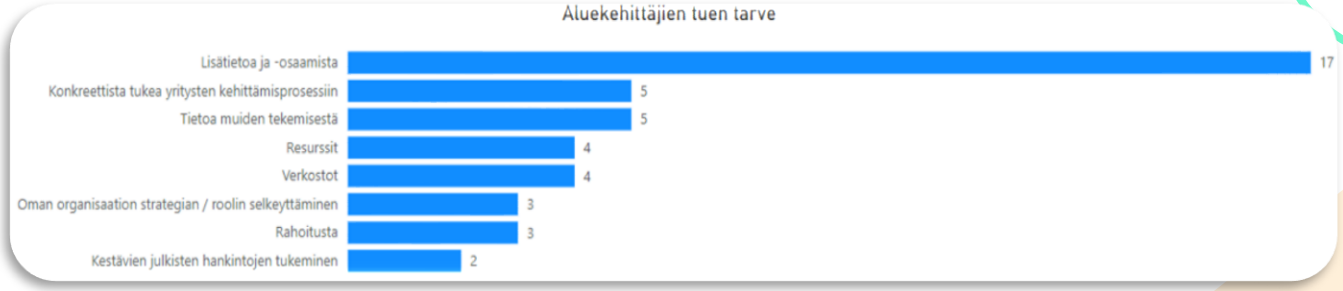

Sitaatteina

”Selkokielisempää materiaalia. Edelleen käytetään ehkä paljon liikaa ja hankalia termejä. Jotenkin tuoda esimerkillä lähelle se juttu.”

”Olisi oikeita yrityksen toimintaesimerkkejä, miten voidaan saada kilpailuvaltti yritykselle kestävästä toiminnasta.”

”Uusista liiketoimintamahdollisuuksista, mitä hyvää ja positiivista kestävä liiketoiminta voisi tuoda yrityksille.”

”Etelä-Pohjanmaan alueen kestävän liiketoiminnan mahdollisuudet ja uhat.”

”Että muistaa hakeutua jollekin nettisivulle on vähän heikkoa. Kutsut webinaareihin tai joku säännöllinen aika jolloin on aiheeseen liittyvä webinaari voisi toimia.”

RIIHI

Tehokkaat viestintä- ja koulutustoimenpiteet

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

Numeroina, yrityksiltä kysyttynä

Yritykset: Keneltä toimijoilta saatu tietoa? Vastaajien lkm 13

Hankkeet	4
Yhteistyökumppanit	4
Sertifoinnin tai hiilijalanjälkilaskennan yhteydessä	3
Toimialajärjestöt	3
Kirjallisuus	1
Tekoäly	1
Uutiset	1
Yhteensä	**17**

Yritykset: Halutun tiedon muodot Vastaajien lkm 12

Uutiset	1
Toimialajärjestöt, kehittäjäorganisaatiot	3
Tekoäly	1
Sähköposti	1
Sosiaalinen media	1
Printtimedia	1
Henkilökohtaiset konsultoinnit	4
Hankkeet	1
Yhteensä	**13**

Yritykset: Halutun tiedon teemat Vastaajien lkm 3

Elinkaariarviointi	1
Hiilijalanjälki- ja hiilikädenjälki-laskenta	1
Kokonaisstrategia	2
Tulevaisuuden trendit	1
Viestintä ja markkinointi	1
Yhteensä	**6**

Sitaatteina

”Sosiaalisesta mediasta ei tarvitse itse katsella vaan tieto "pomppaa silmille" mutta toisaalta vaarana on, että algoritmi ohjaa silmiin osuvaa tietoa.”

”En ole etsinyt, mutta jostain aina löytyy jotain. Asetusten yms. muuttuminen hankaloittaa toimintaa eikä ole aikaa seurata jatkuvasti ajantasaista tietoa. Toimialajärjestöltä ei tule riittävästi tietoa.”

*”Luotan *toimialajärjestön* viestiin ja infoon näissä asioissa, itse en halua olla innovaattori, mutta ihan varmasti tulee ongelmia, jos ei perehdy.”*

(Mistä aiheista haluaisit saada lisätietoa?) *”CO2-päästöt, hiililaskenta yms todentaminen ja hyödyntäminen, myöskin markkinoinnissa. pk-yrityksellä ei ole resurssia perehtyä kaikkeen itse.”*

”Olisi tärkeää, että vastassa olisi joku ihminen, jolta kysyä ja jonka kanssa kommunikoida, targetointi suoraan omalle yritykselle, seuraava askel yleistietoon aiheesta, että päästään viemään konkreettisesti eteenpäin.”

”Täsmätietoa oman toiminnan kestävyyteen liittyen, mieluiten sähköpostilla, koska resurssit tilaisuuksiin osallistumiseen ovat rajalliset. Omasta kuplasta käsin ei aina huomaa kaikkia mahdollisuuksia. Tarvittaisiin toimialakohtaista Täsmäsyötettä. Ympäripyöreät asiat kiertotalouteen yms. Liittyen ei ole tarpeellista sillä yleinen tiedotus kohdistuu kuluttajaliiketoimintaan.”

RIIHI

Tehokkaat viestintä- ja koulutustoimenpiteet

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

Numeroina, työntekijöiltä kysyttynä

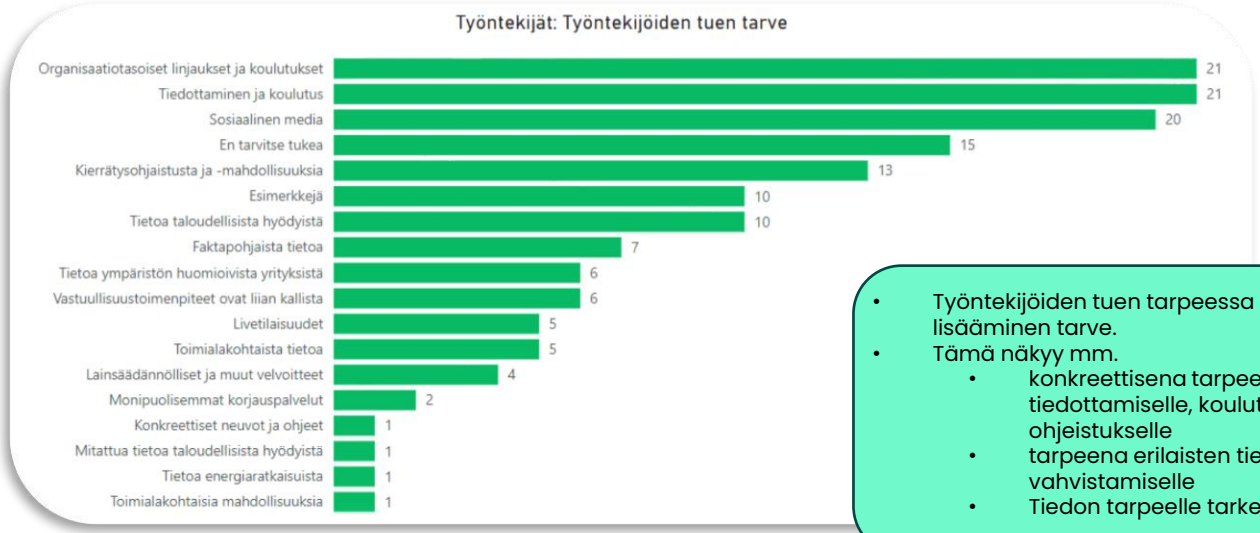

- Työntekijöiden tuen tarpeessa korostuu tiedon lisääminen tarve.
- Tämä näkyy mm.
  - konkreettisena tarpeena tiedottamiselle, koulutukselle ja ohjeistukselle
  - tarpeena erilaisten tiedonjakokanavien vahvistamiselle
  - Tiedon tarpeelle tarkennetuista aiheista

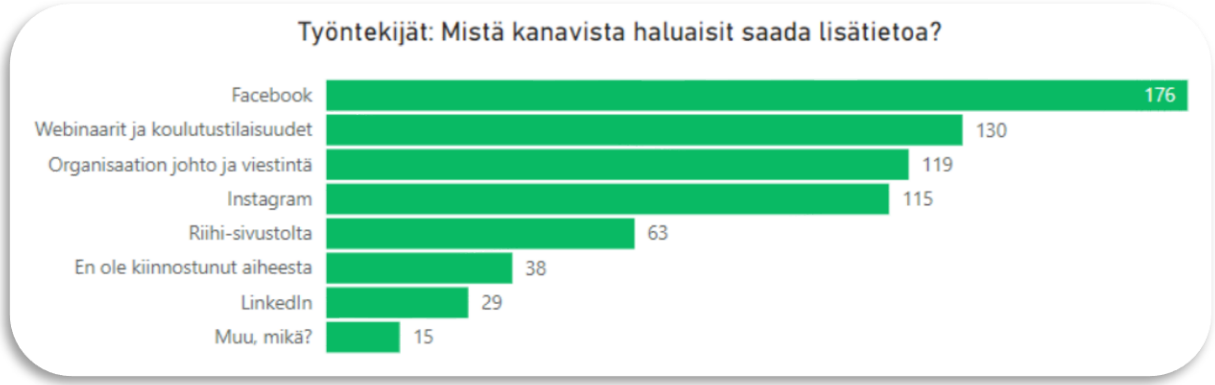

Sitaatteina

”Itse haluaisin tietoa, mitä kaikkea voi ympäristön eteen tehdä ja mitä kannattaa tehdä ja miten. Yritysten näkökulmasta tulee lähteä etenemään pienin askelin ja teoin.”

Helppoja esimerkkejä esim. someen, miten ympäristövastuuta voi edistää ja konkreettisia esimerkkejä, miten kiertotalous hyödyttää.”

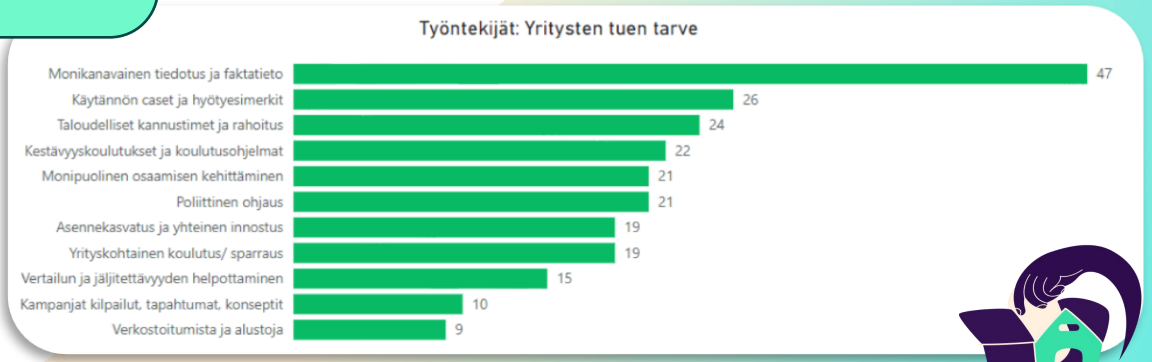

RIIHI

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

6. Hallinto- ja yhteiskunnalliset järjestelyt

Hallinto ja institutionaaliset tekijät luovat tarvittavat edellytykset kiertotalouden toiminnan juurtumiselle ja käytännön toteutumiselle. **Hallinto ja institutionaaliset järjestelyt edistävät paitsi kiertotalouden periaatteita, myös muiden tekijöiden, kuten tiedon leviämisen ja yritysten välisen yhteistyön lisäämisen, muodostumista. Yhteiskunnallisten elementtien, kuten arvojen, normien ja koulutuksen, kulttuuriset ja symboliset näkökohdat nähdään myös innovaatioihin vaikuttavina strategisina voimavaroina, koska ne voivat tehostaa pienyritysten toimintaa ja tarjota mahdollisuuksia kilpailla osaamistaloudessa. Nämä tekijät ovat luonnostaan paikallisia, ja niiden muodostumiseen vaikuttavat muun muassa alueen eri toimijoiden inhimillinen pääoma ja suhdeverkostot, työmarkkinat ja identiteetti.**

Yhteiskunnallisella ympäristöllä tarkoitetaan tässä rajatulla maantieteellisellä alueella muodostuvia henkilöiden ja yritysten välisiä verkostoja, joissa tietoa ja osaamista jaetaan luotettavan ja toistuvan vuorovaikutuksen avulla. Suljetut verkostot ja jäykät yhteistyömekanismit voivat joskus johtaa ei-toivottuihin vaikutuksiin, kuten eksklusiivisuuteen, lukkiutumiseen tai suljetun piirin strategioihin, jotka voivat luoda esteitä rakennemuutokselle. Yleisesti ottaen sosiaalisten tekijöiden (arvoasenne, elämäntapa, käsitykset), institutionaalisten tekijöiden (aluepoliittinen konteksti) ja markkinatekijöiden (verkostot, yhteistyö jne.) välisillä vuorovaikutuksilla on kuitenkin kyky yhdistää fyysiset ja ei-fyysiset resurssit sekä paikalliset toimijat. Näin yhteiskunnat voivat edistää myös kiertotalouden muutoksia, sillä kiertoratkaisut edellyttävät tiivistä yhteistyötä toimijoiden välillä koko arvoketjussa.

RIIHI

Siirtymän organisaatiotasoinen koordinointi

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

TAUSTA: Selvityksessä nousi spontaanisti esiin myös vahva **tarve organisaatiotason koordinoinnille sekä yrityksissä että tutkimus- ja kehittäjäorganisaatioissa**.

HAASTE: **Pääsääntöisesti yrityksissä ympäristöasioita ei johdeta systemaattisesti** eivätkä pääsääntöisesti yrityspäättäjävastaajat osanneet kaivata järjestelmällisyyttä yritysten ympäristöjohtamiseen. . Työtekijöiden keskuudessa sen sijaan on suuri tarve ympäristönäkökulmien systemaattisemmalle huomioimiselle. **Erityisesti työntekijäkyselyn vastauksissa korostui tarve organisaatiotason linjauksille ja johdon tuelle, selkeille ohjeistuksille työpaikan sisäisistä pelisäännöistä, mahdollisuuksille vaikuttaa ympäristöasioihin liittyvään päätöksentekoon sekä ympäristöasioihin käytännössä**. Myös rahallinen tai muu kannustin koettiin hyväksi motivaattoriksi.

HAASTE: **Mikä on tämän selvityksen kohderyhmän näkökulmasta vielä tärkeämpää; useat aluetoimijat kaipasivat oman organisaation strategian ja roolin selkeyttämistä kiertotaloussiirtymässä sekä johdon tukea ja mahdollistamista.** Koska organisaatiotasoiset linjaukset puuttuvat, aluetoimijat eivät tiedä, miten ja millä tasolla heidän tulisi sisällyttää kiertotalouden edistäminen omaan työhönsä.

HAASTE: Koska kiertotalous ei näy organisaatiotason linjauksissa, **sille ei ole allokoitu myöskään aikaresurssia**, mikä estää mm. tiedon ja osaamisen kasvattamisen, kehittämistoimiin ja innovointiin panostamisen sekä systemaattisen yritysten tukemisen. Vastauksista on huomattavissa, että luultavasti ajanpuutteen vuoksi myös tehdyn työn tai saatavilla olevan tuen jalkauttaminen jää toimijoilla puolitiehen, jolloin tehty työ valuu helposti hukkaan.

MAHDOLLISUUS: **Ympäristönäkökulmiin liittyvää tavoiteasetantaa, mittarointia sekä seurantaa on mahdollista ja välttämätöntä tehdä organisaatiotasolla.** Systemaattinen ympäristöjohtaminen auttaa yrityksiä sekä muita organisaatioita sisällyttämään ympäristönäkökulmat strategiaan, tunnistamaan oman toiminnan kannalta oleelliset kehittämiskohteet ja mittaamaan edistymistä sekä raportoimaan kaikille tarvittaville sidosryhmille. Yritystasolla systemaattinen ympäristöjohtaminen, seuranta ja raportointi auttaa tekemään uskottavaa ja faktapohjaista viestintää, mikä nousi kyselyssä selkeästi tärkeänä tarpeena, joka mahdollistaa niin kuluttaja- kuin yritysasiakkaidenkin ympäristöystävällisten valintojen tekemisen.

Monessako organisaatiossa on ylipäätään selvää, mikä heidän rooli kiertotaloussiirtymässä on? Onko selkeät suuntaviivat? Miten näkyy työntekijöiden osaamisessa ja tehtävänkuvissa? Kuka vastaa poikkialaisen teeman kehittämisestä kussakin organisaatiossa?

Yrityksiä on autettava tunnistamaan ne tavoitteet, joihin yrityksellä on vaikutusmahdollisuuksia, ja jotka vaikuttavat yrityksen toimintaan. Tunnistamalla oikeat tavoitteet yritysten on mahdollista asettaa kunniahimoisia tavoitteita, uudistaa yrityksen strategiaa, luo uutta sekä uudistaa vanhaa liiketoimintaa.

RIIHI

Siirtymän organisaatiotasoinen koordinointi

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

Liittyy Etelä-Pohjanmaan kiertotaloussiirtymään

Haasteet

Siirtymän koordinoinnin puute
Haasteita tukitoimien joustavuudessa ja jatkuvuudessa
Dynaaminen johtajuus vähäistä
Aikaresurssi

Vahvuudet

Kiinnostus vihreään siirtymään

Tukitoimet

Poliittinen ja julkinen ohjaus
TKI-toiminnan vahvistaminen
Tukea yrityksen kehittämiseen, esim. Rahoitus-, konsultointi- ja testausmahdollisuudet
Siirtymän toteutumisen seuranta

Muutokset toiminnassa ja toimintaympäristössä

Alueen resurssit hyödynnetty tehokkaasti
Tiiviit ja toimivat verkostot
Siirtymän toteutumisen seuranta

Tavoitteet

Systemaattinen ympäristöjohtaminen
Alueen kasvupotentiaali hyödynnetty

TO-DO

- sisällyttäkää siirtymän edistäminen organisaationne strategiaan ja konkreettiset toimet, joilla toteutatte strategiaa kiertotalouden edistämisen osalta. Keskustelkaa organisaatiossanne, esimerkiksi työpajan muodossa, mikä on organisaationne rooli kiertotaloussiirtymän edistämisessä Etelä-Pohjanmaalla. Pohtikaa myös, kenen työnkuvaan siirtymän edistäminen vaikuttaa ja miten, miten kiertotalousosaamista täytyy kasvattaa ja miten osaamisen kasvattaminen toteutetaan, miten siirtymän edistäminen ja osaamisen kasvattaminen on huomioitava resursoinnissa.
- Miettikää, miten voitte mitata ja raportoida omaa toimintaanne ja sen vaikutuksia Etelä-Pohjanmaan kiertotaloussiirtymässä. Minkälaisia tavoitteita voitte organisaationa asettaa itsellenne Etelä-Pohjanmaan kiertotaloussiirtymän edistämiseksi.
- Miettikää ja ohjeistakaa yrityksiä ymmärtämään, miten systemaattinen ympäristöjohtaminen ohjaa liiketoiminnan kehittämistä ja auttaa esimerkiksi tunnistamaan ja hyödyntämään uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja muodostamaan uusia kumppanuuksia.

RIIHI

Siirtymän organisaatiotasoinen koordinointi

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

Numeroina

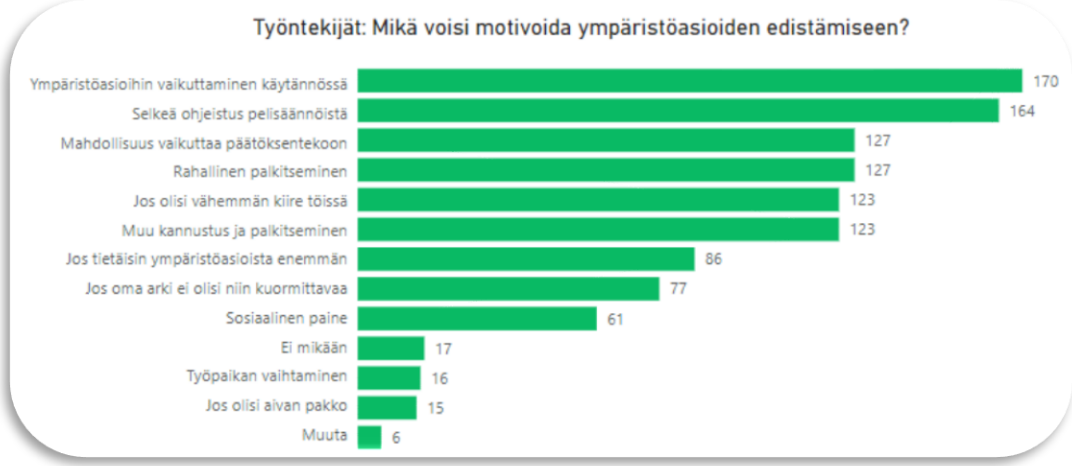

Sitaatteina

" Tarvitsisin aikaresurssia sekä suuntaviivoja tai strategian roolistamme tässä."

"Usein toimenpiteet koetaan oman työn ulkopuolelle kuuluviksi, eivätkä ne koeta olevan osa omaa työtä. Ne pitäisi olla vain erilainen työnteon tapa ei mitään erikseen päälleliimattua, resurssivaje näkyy myös, pienellä porukalla asioita koitetaan tehdä ja kaikki kehittäminen tuntuu haastavalta."

"Omassa työssäni tarvitsisin ylhäältä päin tulevia, yhteisiä ja pitäviä linjauksia. Tietoa niin, ettei sitä tarvitse työtä varten haalia vapaa-ajalla, vaan näihin asioihin panostaminen sisältyisi työhön."

"Työnantajalta konkreettisia neuvoja ja ohjeita joita myös johto noudattaa."

"Ähky tulee SeAMK-hankkeista, koordinointia tarvitaan."

"Tilastollista mittaustietoa mikä toimiala, mikä oli lähtötilanne (esim oliko jokin ongelma johon haluttiin ratkaisu vai oliko kyseessä ihan puhdas halu kehittää) mitä muutoksia on tehty, mitä se kustansi ja mitkä sen hyödyt olivat (myös rahallisesti)."

"Koulutus on päätoimemme, eikä kehittämisresurssia tahdo riittää kestävän liiketoiminnan tukitoiminnoille, vaikka se voisi olla yksi valttimme, tukea alueen yrityksiä näissä ratkaisuissa."

RIIHI

Siirtymän alueellinen koordinointi

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

TAUSTAA: Alueellisen koordinoinnin puute on tunnistettu aikaisemmin kiertotalouden edistämisen haasteeksi useilla Eurooppalaisilla maaseutualueilla. Paikallisen tason onnistunut kiertotalouden systeeminen muutos edellyttää tehokkaita toimenpiteitä ja tiivistä yhteistyötä paikallisilta toimijoilta. **Aluetasoisella, systemaattisemmalla koordinoinnilla ja viestinnällä sekä tiiviimmällä yhteistyöllä voidaan tehostaa tekemistä, tunnistaa resurssitarpeita sekä allokoida resursseja kiertotaloussiirtymän edistämiseen.**

HAASTE: Selkeästi on tunnistettavissa, että myös **Etelä-Pohjanmaalta puuttuu sekä vihreän siirtymän alueellinen koordinointi ja koordinaattoritaho, mutta sen lisäksi myös eri toimijoiden tarjoamien kiertotalousosaamisen ja –palveluiden tunnistamisessa on suuria haasteita.**

MAHDOLLISUUS: Seinäjoen ammattikorkeakoulun toteuttamassa Riihi –hankkeessa luodaan kevääseen 2025 mennessä **palvelutoimijakartasto alueen toimijoista ja heidän palveluistaan**, joilla voidaan tukea yritysten kiertotaloussiirtymää. Palvelutoimijakartaston rakentamisella ei ole mahdollista ottaa aktiivista koordinaattorin roolia mutta kartaston avulla pyritään jakamaan tietoa alueen toimijoista ja tarjolla olevista palveluista ja näin tehostaa ja kiertotalouden edistämistä ja tiivistää kiertotalouteen liittyvää yhteistyötä alueella. Tiivistämällä toimijoiden yhteistyötä **Yrityksille on mahdollista luoda palvelupolkuja yksittäisten tukipisteiden sijaan.**

MAHDOLLISUUS: **Aluetasolla Etelä-Pohjanmaan kiertotaloussiirtymä on huomioitu hyvin alueen ja kuntien ohjelma-asiakirjoissa, strategioissa, tiekartoissa sekä sitoumuksissa**, mikä ohjaa alueen toimijoita kiertotalouden ja ympäristönäkökulmien huomioimiseen ja vähintään DNSH-periaatteen (Do Not Signifigant Harm) noudattamiseen.

HAASTE: **Haasteena on, että mikäli organisaatio- ja tehtävätasoista selkeyttä käytäntöön viemisen vastuualueista ei ole määritelty, asiakirjat jäävät helposti ylätason ohjaaviksi dokumenteiksi.**

MAHDOLLISUUS: **Seurantaa, mittarointia ja raportointia tulee tehdä näkyvästi myös alueellisella tasolla, jolloin aukkopaikat vastuun- ja toimenpidejaossa tulevat näkyviksi.**

ESIMERKKI: Etelä-Pohjanmaan ilmasto- ja kiertotaloustiekartan toimenpiteiden etenemistä seurataan hanketyönä Ilmastokestävä Etelä-Pohjanmaa –hankkeessa (Etelä-Pohjanmaan liitto).

Miten teemme alueella työtä resurssi-tehokkaasti? Miten kasvatamme aluetoimijoiden ja yritysten osaamista yhdessä? Miten tunnistamme ja hyödynnämme toistemme osaamista?

RIIHI

Siirtymän alueellinen koordinointi

Euroopan unionin osarahoittama

MAHDOLLISUUS: Tammikuussa 2023 **julkaistun Riihi-alustan (www.eepeeriihi.fi) avulla SeAMK on pyrkinyt ottamaan viestinnällisen koordinaattorin roolin Etelä-Pohjanmaan kiertotaloussiirtymässä tuomalla alueellinen viestintä ja tieto keskitetysti yhteen paikkaan löydettäväksi**. Alustan tavoitteena on tehokkaampi viestintä, osaamisen ja tiedon jakaminen sekä löydettävyys.

HAASTE: Yhteisen viestintäalustan tehokkaan toiminnan edellytyksenä on kuitenkin kaikkien toimijoiden sitouttaminen, sillä ylläpitäjien resurssi ei riitä jatkuvaan aluetoimijoiden tapahtumien ja uutisten seurantaan, vaan **aktiivisen alueellisen kiertotalousviestinnän keskittäminen edellyttää aktiivisuutta Riihen suuntaan kaikilta toimijoilta.**

Siirtymän alueellinen koordinointi

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

Liittyy Etelä-Pohjanmaan kiertotaloussiirtymään

Haasteet

Siirtymän koordinoinnin puute
Haasteita tukitoimien joustavuudessa ja jatkuvuudessa
Rahoitusmahdollisuuksien ja niiden tunnistamisen puute
Aikaresurssi

Vahvuudet

Kiinnostus vihreään siirtymään
Tahtotila verkostojen kasvattamiseen

Tukitoimet

Toimijoiden välisen yhteistyön edistäminen ja tiivistäminen
TKI-toiminnan vahvistaminen
Uudenlaiset kumppanuudet
Uudet oppimismahdollisuudet
Viestintä- ja koulutustoimenpiteet
Tukea yrityksen kehittämiseen, esim. Rahoitus-, konsultointi- ja testausmahdollisuudet

Muutokset toiminnassa ja toimintaympäristössä

Alueen resurssit hyödynnetty tehokkaasti
Tiiviit ja toimivat verkostot
Uudet innovaatiot
Liiketoiminnan kehittäminen
Siirtymän toteutumisen seuranta

Tavoitteet

Paikallinen energiantuotantopotentiaali hyödynnetty
Alueen kasvupotentiaali hyödynnetty
Systemaattinen ympäristöjohtaminen

TO-DO

- Tuo organisaatiosi osaaminen ja palvelut esiin toimijakartastossa. Yhteistyö toimijakartaston kokoamiseksi aloitettiin toukokuussa 2024 ja jatkuu edelleen syksyllä 2024. Riihi-hankkeen asiantuntijat ovat yhteydessä alueen toimijoihin syksyn 2024 aikana, jolloin aluetoimijoilla on mahdollisuus tuoda toimijakartastossa esiin kiertotalouteen liittyvät palvelunsa.

- Viesti aktiivisesti Riihessä organisaatiosi tarjoamista palveluista ja tapahtumista. Riihi-alustan lisäksi Riihen viestintäkanavia ovat sosiaalisen median kanavat (Facebook, Instagram, LinkedIn) ja uutiskirje. Riihen kanavissa voitte ilmoittaa esimerkiksi tulevat tapahtumat, jakaa blogitekstit, uutiset tai tuottamanne materiaalit sekä kertoa, miten organisaatiosi voi auttaa yrityksiä.

RIIHI

Toimijoiden välisen yhteistyön tiivistäminen

TAUSTAA: **Tehokas kiertotalouden edistäminen edellyttää osaamisen ja mahdollisuuksien tunnistamista sekä tiivistä vuorovaikutusta eri toimijoiden välillä.** Erilaiset toimijat voivat tehdä tiivistä yhteistyötä myös ilman, että kyse on kuitenkaan verkostosta ja verkostomaisesta toiminnasta, sillä yhteistyö voi olla kahden tai useamman aluetoimijan, yrityksen tai aluetoimijan ja yrityksen välistä. Yhteistyön voi liittyä esimerkiksi aluetoimijoiden tarjoamien palveluiden jatkuvuuden varmistamiseen tai yrityksen ja aluetoimijan yhteisen pilotoinnin kehittämiseen.

MAHDOLLISUUS: **Kaikissa vastaajaryhmissä alueella on selvästi tunnistettu yhteistyön tärkeys**, mikä luo hyvät mahdollisuudet yhteistyön tiivistämiselle. Selvityksen perusteella yhteistyötä toivotaan tiivistettäväksi kolmella tasolla:

a) Yritysvastaajat toivovat **yritysten keskinäinen yhteistyön** tiivistämisen fasilitointia, joka mahdollistaa keskustelun, vertaistuen ja tiedon jakamisen. Lisäksi kaivataan tietoa mahdollisista yhteistyökumppaniyrityksistä esimerkiksi listausten muodossa.
b) Saadakseen tietoa mm. muiden toimijoiden tekemisestä ja tarjoamista palveluista, **aluetoimijat toivovat tiiviimpää keskinäistä yhteistyötä.**
c) Aluetoimijat toivovat, että tiivistämällä **yritysten ja aluetoimijoiden keskinäistä yhteistyötä**, aluetoimijat pysyvät paremmin selvillä yrityskentän tilanteesta.

HAASTE: **Aluetoimijat toimivat hyvin rajatusti omalla fyysisellä alueellaan ja omissa kanavissaan**. Kiertotaloudessa yritysten mahdollisuudet edellyttävät saatavilla olevien resurssien ja yhteistyökumppanuuksien tarkastelua myös kuntarajat ylittäviltä alueilta joten myös aluekehittämisen näkökulmasta toimijoiden laajempi yhteistyö tuottaa todennäköisemmin uusia ratkaisuja.

MAHDOLLISUUS: **Toimijoiden välisen yhteistyön tiivistäminen kasvattaisi aluekehittäjäkentän yhteistä osaamispääomaa, mikä vähentää kunkin yksittäisen organisaation tiedonkasvattamiseen ja ajankäyttöön liittyviä haasteita.**

Minkälaisia organisaatioita alueella on? Mitkä ovat kunkin organisaation roolit ja palvelut? Mitkä ovat kunkin organisaation suuntaviivat ja tavoitteet vihreän siirtymän edistämisen suhteen? Kuka vastaa toimenpiteistä ja millä resurssilla?

SeAMK
Euroopan unionin osarahoittama
RIIHI

Toimijoiden välisen yhteistyön tiivistäminen

HAASTE: Selvityksen perusteella tunnistettiin, että **yritykset, joilla on strategisia kumppaneita tai poikkitieteellistä osaamista johtavissa asemissa, kehittäminen on huomattavasti korkeammalla tasolla. Kuitenkin suurin osa yrityksistä etsii kumppaneita ja ratkaisuja oman yrityksen tai oman toimialan sisältä.**

ESIMERKKI: Kuten aikaisemmin mainitussa Lico Oy:n ja Jokipiin Pellavan esimerkistä huomattiin, usein **kiertotalouden uudet ratkaisut löytyvät yhdistämällä eri toimialoja ja erilaista osaamista ennakkoluulottomasti.**

HAASTE: **Yritykset tunnistavat sidosryhmiksi ja kumppaneiksi ainoastaan liiketoimintaan liittyvät toimijat.** Kaiken kaikkiaan yritykset toivovat yhteistyötä yritysten välille. Aluetoimijoilta halutaan tietoa, mutta aluetoimijoita ei kuitenkaan mielletä kumppaneiksi.

MAHDOLLISUUS: **Yritykset kaipaavat konkreettisia tietoa siitä, miten alueen toimijat voivat auttaa yrityksiä, kerrottuna esimerkein ”kapulakielen” sijaan.** Yritykset kaipaavat myös yritysten välistä keskustelua ja vertaisoppimismahdollisuuksia, minkä vuoksi yrityspuheenvuorot ovat tehokkaita edistämään aluetoimijoiden ja yritysten välisen yhteistyön hyötyjen tunnistamista.

HAASTE: **Digitaalisten mahdollisuuksien hyödyntäminen on vielä matalalla tasolla.** Aluetoimijoiden vastauksissa tunnistetuissa digitaalisten alustojen hyödyntämisessä korostui lähinnä yksittäiset hankkeiden nettisivut ja sähköpostijakelulistat sekä kansalliset alustat. Alustojen toiminnan aktiivisuuteen liittyy tarjonnan ja kysynnän problematiikka, minkä vuoksi on tärkeää, että alueen toimijat luovat alustalle tarjontaa kysynnän kasvattamiseksi.

MAHDOLLISUUS: **Eri vastaajaryhmät kaipaavat tiedonjakamiseen ja yritysten/toimijoiden tunnistamiseen tähtäävää alueellista alustaa.** RIIHI-alustalta löytyy listauksia eteläpohjalaisista edelläkävijäyrityksistä, sekä alueen tukea antavista toimijoista, mutta alustan tunnettuutta on lisättävä ja yritysesimerkkien listaa kasvatettava.

ESIMERKKI: RIIHI-alusta pyrkii tuomaan yhteen eteläpohjalaisesta näkökulmasta oleellista kiertotaloustietoa ja toimijoita.

Poikkeuksena JPYP, joka nousi poikkeuksetta esiin oman toimialueensa yritysten yhteistyökumppaneissa.

Yritysten nimeämiä yhteistyökumppaneita: Alihankkijat, tavaran ja raaka-aineiden toimittajat, jälleenmyyjät, maahantuojat, avainasiakkaat, kilpailijat, liiketoimintakumppanit, oppilaitokset ja korkeakoulut, asiantuntijapalveluita tuottavat toimijat (esim. mittaus-, markkinointi-, suunnittelu- tai sertifiointipalvelut), toimiala- ja etujärjestöt.

Toimijoiden välisen yhteistyön tiivistäminen

Liittyy Etelä-Pohjanmaan kiertotaloussiirtymään

Haasteet

Siirtymän koordinoinnin puute
Haasteita tukitoimien joustavuudessa ja jatkuvuudessa
Toimijoiden ja asiakkaiden hajanaisuus
Yhteistyö toimijoiden välillä vähäistä
Liiketoimintamahdollisuuksien tunnistaminen on heikkoa

Vahvuudet

Hyvät kulkureitit maakuntatasolla
Tahtotila verkostojen kasvattamiseen

Tukitoimet

Toimijoiden välisen yhteistyön edistäminen ja tiivistäminen
TKI-toiminnan vahvistaminen
Uudenlaiset kumppanuudet
Uudet oppimismahdollisuudet

Muutokset toiminnassa ja toimintaympäristössä

Alueen resurssit hyödynnetty tehokkaasti
Tiiviit ja toimivat verkostot
Uudet innovaatiot
Liiketoiminnan kehittäminen

Tavoitteet

Paikallinen energiantuotantopotentiaali hyödynnetty
Systemaattinen ympäristöjohtaminen
Alueen kasvupotentiaali hyödynnetty

TO-DO

- Kannustakaa yrityksiä tarkastelemaan yhteistyömahdollisuuksia laajasti ja ennakkoluulottomasti.
- Miettikää, miten aktiivisesti ja millä tavoin organisaatiosi tekee yhteistyötä muiden organisaatioiden kanssa. Miten yhteistyötä olisi mahdollista tiivistää siten, että sekä oma organisaatiosi että alueen yritykset hyötyvät siitä?
- Pyytäkää tilaisuuksiinne yrityspuheenvuoroja kertomaan, miten yritys on hyötynyt organisaationne palveluista.
- Ilmiantakaa sopivia kiertotalouden esimerkkiyrityksiä Riihi-alustalle ja varmistakaa myös oma näkyvyytenne ja palveluidenne löytyminen Riihi-alustalla.

SeAMK
Euroopan unionin osarahoittama
RIIHI

Toimijoiden välisen yhteistyön tiivistäminen

Numeroina

Sitaatteina

Millaista tukea sinä tarvitsisit, että voisit työssäsi edistää kestävää liiketoimintaa alueen yrityksissä entistä tehokkaammin?

"Verkostoituminen, mahdollisuuksista tiedottaminen."

"Vertaistukea tarvittaisiin, että voisi keskustella yritykseltä yritykselle."

"Yhteisöllisyyttä, paikkoja keskustella käytännöistä ja alueellista vertaistukea. Toimialan näkemyksiä saa toimialajärjestöstä, kaivataan vielä paikallisuutta."

"Kartoitukset yrityskohtaisesti, matalilla kuluilla asioita eteenpäin. Että koottaisiin yritykset yhteen. Lista tai alusta, josta löytyisi muita yrityksiä."

"Alueen yritysten yhteistyö ja yhdessä tekeminen asioiden eteenpäin viemisessä. Esim. Inton Tech-team."

"Uuteen yritystoimintaan liittyy aina uusia oivalluksia ja niiden jakaminen muiden kanssa ei ole kaikille aina mahdollista ja tämä rajoittaa yhteistyötä."

Poliittinen ja julkinen ohjaus

Euroopan unionin osarahoittama

TAUSTAA**: Poliittisilla päätöksillä ja julkisen sektorin toimilla luodaan toisaalta puitteet, kannustimet ja resurssit, jotka mahdollistavat kiertotalouden käyttöönoton ja toisaalta lainsäädäntö- ja sääntelytoimilla luodaan pakotteet, jotka viime kädessä ohjaavat toimijat siirtymään kiertotalouteen.**

HAASTE: Aika on kriittinen tekijä ilmastonmuutoksen ja luontokadon pysäyttämisessä, minkä vuoksi **kiertotaloussiirtymää on edistettävä yhtäaikaisesti monella eri tasolla. Pääsääntöisesti eteläpohjalaiset yritykset odottavat julkista ohjausta ja pysyviä toimenpiteitä, termejä, vaatimuksia ja rahoitusmahdollisuuksia, ennen kuin toteuttavat sekä taloudellisia että ajankäytöllisiä investointeja vaativia kehittämistoimenpiteitä.** Siinä missä yritystoimijat kaipaavat ennakoitavuutta, uutta tutkimustietoa, joka ohjaa julkisia toimijoita, kerätään jatkuvasti.

MAHDOLLISUUS: **Vaikka kiertotaloussiirtymään liittyvä ohjaus onkin jatkuvassa murroksessa, jatkuvalla, tehokkaalla ja selkeällä viestinnällä on mahdollista kasvattaa yritysten ennakointimahdollisuuksia.**

MAHDOLLISUUS: **Kaikissa vastaajaryhmissä kaivataan kiertotalousnäkökulmien huomioimista julkisissa hankinnoissa,** sillä siten on mahdollisuus muun muassa kasvattaa kysyntää, näyttää esimerkkiä ja vauhdittaa ympäristönäkökulmien mittaamiseen ja raportointiin liittyvien toimenpiteiden omaksumista.

HAASTE: Vain muutamassa Lakeuden jätelautakunnan alueen kunnista (7 kuntaa Etelä-Pohjanmaalla) on ohjeistuksia tai koulutuksia kestäviin hankintoihin liittyen.

MAHDOLLISUUS: **Aluetoimijat kaipaavat tukea kestävien julkisten hankintojen edistämiseksi.**

ESIMERKKI: RIIHI-hankkeessa on tulossa työpaketti julkisten hankintojen kiertotalousnäkökulmien kehittämiseen vuonna 2025.

Muita esiin nousseita tapoja ohjata:
Positiivinen tuuppaus,
Kestävien valintojen hinnoittelu,
arkipäiväistäminen ja asioiden tekeminen helpoksi, yhteiskunnallisen vastuun lisääminen,
kierrätysmahdollisuuksien lisääminen,
aiheen esiin tuominen jo peruskoulussa, porkkanaa ja pakkoa,
Byrokraattisten ja taloudellisten esteiden poistaminen.

RIIHI

Poliittinen ja julkinen ohjaus

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

Liittyy Etelä-Pohjanmaan kiertotaloussiirtymään

Haasteet

Siirtymän koordinoinnin puute
Haasteita tukitoimien joustavuudessa ja jatkuvuudessa
Rahoitusmahdollisuuksien ja niiden tunnistamisen puute

Vahvuudet

Kiinnostus vihreään siirtymään

Tukitoimet

Siirtymän toteutumisen seuranta
Poliittinen ja julkinen ohjaus
Tukea yrityksen kehittämiseen, esim. rahoitus-, konsultointi- ja testausmahdollisuudet
Viestintä- ja koulutustoimenpiteet

Muutokset toiminnassa ja toimintaympäristössä

Alueen resurssit hyödynnetty tehokkaasti
Uudet innovaatiot
Liiketoiminnan kehittäminen

Tavoitteet

Paikallinen energiantuotantopotentiaali hyödynnetty
Systemaattinen ympäristöjohtaminen
Alueen kasvupotentiaali hyödynnetty

TO-DO

- Miettikää säännöllisesti organisaatiossanne, miten voitte edistää yritysten mahdollisuuksia ennakoida tulevia toimenpiteitä ja vaatimuksia niin omaan organisaationne, alueen muiden toimijoiden ja kansallisten toimijoiden palveluihin liittyen sekä alueelliseen ja, kansalliseen ja kansainväliseen sääntelyyn liittyen. Kiinnittäkää erityisesti huomiota oman organisaationne ja alueen toimenpiteiden jatkuvuuteen sekä viestintään.
- Miettikää organisaatiossanne, miten kestävyyskriteereitä voidaan aloittaa implementoimaan organisaationne hankintoihin. Minkälaisia hyötyjä tästä voisi seurata omalle organisaatiollenne, alueelle ja alueen yrityksille? Osallistukaa vuonna 2025 Riihi-hankkeen tilaisuuksiin, joissa kasvatetaan kestävää hankintaosaamista.
- Miettikää, miten muuten voisitte omalla toiminnallanne ohjata yrityksiä ja kuluttajia.

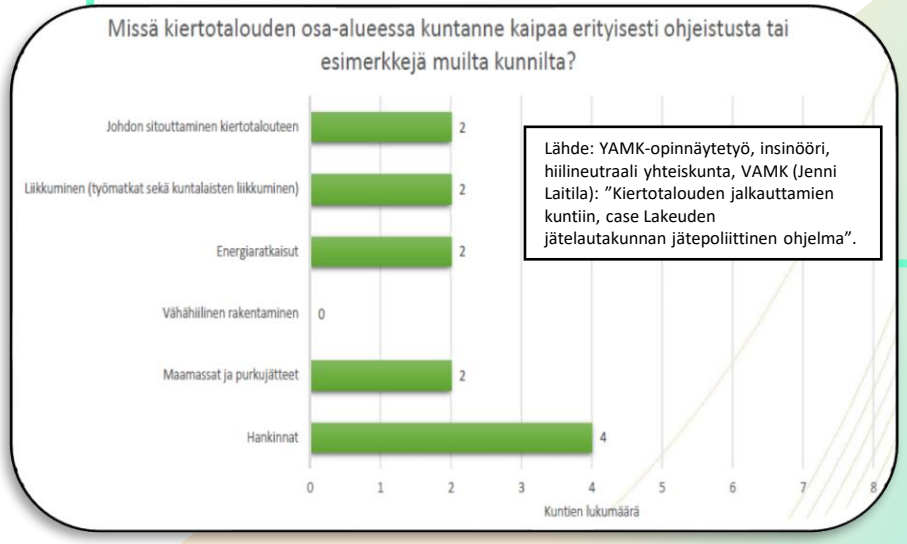

RIIHI

Poliittinen ja julkinen ohjaus

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

Sitaatteina

- *"Viranomaistaholta puuttuu aikaikkunatavoitteiden viestintä yms., tämä auttaisi mahdollisuuksien tunnistamisessa."*
- *"Esimerkiksi kampanjoilla ja yritysten välisillä kisailijoille jossa parhaalle kehittyjälle palkinto."*
- *"Termit ja sertifikaatit elää ja vaihtelee kuin itä ja länsi. Niihin ei voi useinkaan luottaa. Mikäli erilaiseen sertifiointiin ei saada järjestystä, menettää tämä teema nopeasti luottamusta."*
- *"Vihreä siirtymä on sekä uhka että mahdollisuus, kun joudutaan tekemään investointeja tämän hetkisen tiedon perusteella ja myöhemmin voidaan joutua toteamaan että ratkaisut ovatkin olleet vääriä."*
- *"Ehkä tietoisuus käytettävien tuotteiden alkuperästä ja sumpliminen kilpailutusviidakoissa, että voitaisiin valita kotimaista / laadukkaasti ja eettisesti tuotettua ja silti selvitä säästöpaineiden alla."*
- *"Faktaa ja kannustinta. Esim. Kilpailutukset on hyvä paikka vaikuttaa."*
- *"Julkisissa tiloissa hinta ratkaisee (sekä julkiset tilaajat, että esim. hotellit yms., joissa julkisia tiloja)."*
- *"Kaiken maailman lupamaksut esim. betonimurskeen hyötykäyttöön pitäisi poistaa. Se, että kierrättää, niin ei pitäisi olla rangaistavaa. Kaatopaikalle päätyy valtava määrä käyttökelpoista tavaraa, mutta sitä ei voi edes rahalla sieltä ostaa omaan käyttöönsä, vaan se menee esim. murskaimeen tai penkkaan. Hullua hommaa..."*
- *"Kestävien julkisten hankintojen tukemiseen tarve korostuu nyt, kun KEINO loppuu."*

RIIHI

Askeleita tulevaisuuden kehittämistyön tehostamiseen

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

Tässä dokumentissa on matkan varrella lueteltu erilaisia, pienempiä ja suurempia, TO-DO –tehtäviä, joilla sinä ja organisaationne voitte vahvistaa oman toimintanne vaikuttavuutta alueen kiertotaloussiirtymän edistämisessä. **Tälle sivulle on kuitenkin koottu ne tärkeimmät askeleet, jotka ovat kaiken muun, organisaatio- ja aluetasoisen, kehittämistyön perusta.** Vaikka nämä viisi askelta voivatkin tuntua jopa hypyiltä, kannattaa ne käydä läpi, sillä vahvalla perustalla on helpompi tanssahdella kevyemmin askelin.

1. Tutustu ja tunnista kiertotalouden liiketoimintamallit (Hyödynnä esimerkiksi tämän dokumentin liitteitä 1 ja 2).
    - Pystyt auttamaan yrityksiä tunnistamaan omat mahdollisuutensa
    - Osaat tunnistaa ympäristövaikutukset yritysten kehittämissuunnitelmissa
    - Yritysesimerkkejä löydät
        - Kiertotalouden edelläkävijät Etelä-Pohjanmaalla
        - Lisää Kierroksia!
        - Kiertotalouden Roadmap
2. Tunnistakaa organisaationne rooli(t) ja resurssit vihreän siirtymän edistämisessä
    - Selkeät roolit auttavat jakamaan myös resursseja oman työnkuvan sekä organisaation sisällä
    - Roolienne tunnistamisessa voitte hyödyntää esimerkiksi Riihi-hankkeen toimijakartasto-kuvauksen materiaalia. Mikäli ette ole saaneet materiaalipakettia syyskuussa 2024, voitte olla yhteydessä riihi@seamk.fi.
3. Tunnista muiden organisaatioiden osaaminen ja palvelut ja osaaminen
    - Yhteistyömahdollisuuksien hyödyntäminen kasvattaa sekä sinun, organisaatiosi että yritysten resurssitehokkuutta.
    - Löydä ja tule löydetyksi: Kun kerrotte roolistanne, osaamisestanne ja tekemisestänne Riihessä sekä kehitettävässä toimijakartastossa, teidät ja palvelunne löydetään helpommin.
4. Luokaa organisaatiossanne ja kukin omassa työssänne prosessit, joilla varmistetaan, että
    - tarjoamanne palvelut ja saavuttamanne tulokset ovat helposti myös muiden organisaatioiden löydettävissä
    - tieto palveluiden ja tulosten käytännön hyödyntämismahdollisuuksista on jalkautettu selkeästi ja tehokkaasti eteenpäin joko oman organisaation sisällä tai toiseen organisaatioon.
5. Tunnista alueen verkostoja tai toimijoita, joista on hyötyä sinun, organisaatiosi tai kohderyhmänne työn kehittämiselle. Miettikää
    - minkälaisissa verkostoissa organisaatiosi on mukana? minkälainen rooli organisaatiollasi on verkostossa? Ketä muita verkostoon kuuluu? Miten organisaatiosi edistää tai voisi edistää verkoston toimintaa?
    - Minkälaiset verkostot voisivat hyödyttää kohderyhmäsi yrityksiä? Miten? Minkälaisissa verkostoissa kohderyhmäsi yritykset ovat jo mukana? Minkälaista hyötyä verkostoista on yrityksille ollut?
    - Minkälaisten toimijoiden kanssa organisaatiosi tekee yhteistyötä? Entä kenen kanssa yhteistyötä pitäisi tulevaisuudessa tehdä? Minkälaista ja pitäisikö yhteistyötä syventää?

RIIHI

Lähteet

SeAMK

Euroopan unionin osarahoittama

- Bassi, A. M., Bianchi, M., Guzzetti, M., Pallaske, G., & Tapia, C. (2021). Improving the understanding of circular economy potential at territorial level using systems thinking. Sustainable Production and Consumption, 27, 128–140. https://doi.org/10.1016/j.spc.2020.10.028
- ESPON (2022). Policy brief - A territorial approach to transitioning towards a circular economy. Luxembourg. https://archive.espon.eu/sites/default/files/attachments/ESPON%20Policy%20Brief%20Circular%20Economy.pdf
- Etelä-Pohjanmaan liitto. (i.a). Tilastoja ja ennakointia Etelä-Pohjanmaalta. https://epliitto.fi/tilastot/
- Etelä-Pohjanmaan Yrittäjät (2023). Pk-yritysbarometri, kevät 2023, alueraportti. https://www.yrittajat.fi/wp-content/uploads/2023/02/pk-baro_kevat-2023_alueraportti_etela-pohjanmaan_yrittajat.pdf
- Gura, K. S., Nica, E., Kliestik, T., & Puime-Guillén, F. (2023). Circular economy in territorial planning strategy: Incorporation in cluster activities and economic zones. Environmental Technology & Innovation, 32, 103357. https://doi.org/10.1016/j.eti.2023.103357
- Koistinen, K., Onkila, T., Teerikangas, S., Mäkelä, M., Sarja, M., & Valkjärvi, M. (2022). Bold ambition, blunted agency? Examining top management perspectives on a circular economy transition in Finland. *Energy Research & Social Science*, *86*, 102451. https://doi.org/10.1016/j.erss.2021.102451
- Laitila, J. (2024). Kiertotalouden jalkauttaminen kuntiin, case Lakeuden jätelautakunnan jätepoliittinen ohjelma.
- Lindwall, Courtney. 2022. What Are the Effects of Climate Change?. Natural Resources Council Defences. https://www.nrdc.org/stories/what-are-effects-climate-change#weather
- Malhotra, G. (2019). ADKAR Model: What Is It and How To Use It? https://whatfix.com/blog/adkar-model-what-is-it-and-how-to-use-it/
- Rogers, E. M. (2010). Diffusion of innovations. Simon and Schuster.
- Uvarova, I., Atstaja, D., & Korpa, V. (2020). CHALLENGES OF THE INTRODUCTION OF CIRCULAR BUSINESS MODELS WITHIN RURAL SMES OF EU. International Journal of Economic Sciences, IX(2). https://doi.org/10.20472/ES.2020.9.2.008
- Tapia, C., Bianchi, M., Pallaske, G., & Bassi, A. M. (2021). Towards a territorial definition of a circular economy: exploring the role of territorial factors in closed-loop systems. European Planning Studies, 29(8), 1438–1457. https://doi.org/10.1080/09654313.2020.1867511

RIIHI

Ole kuulolla!

SeAMK

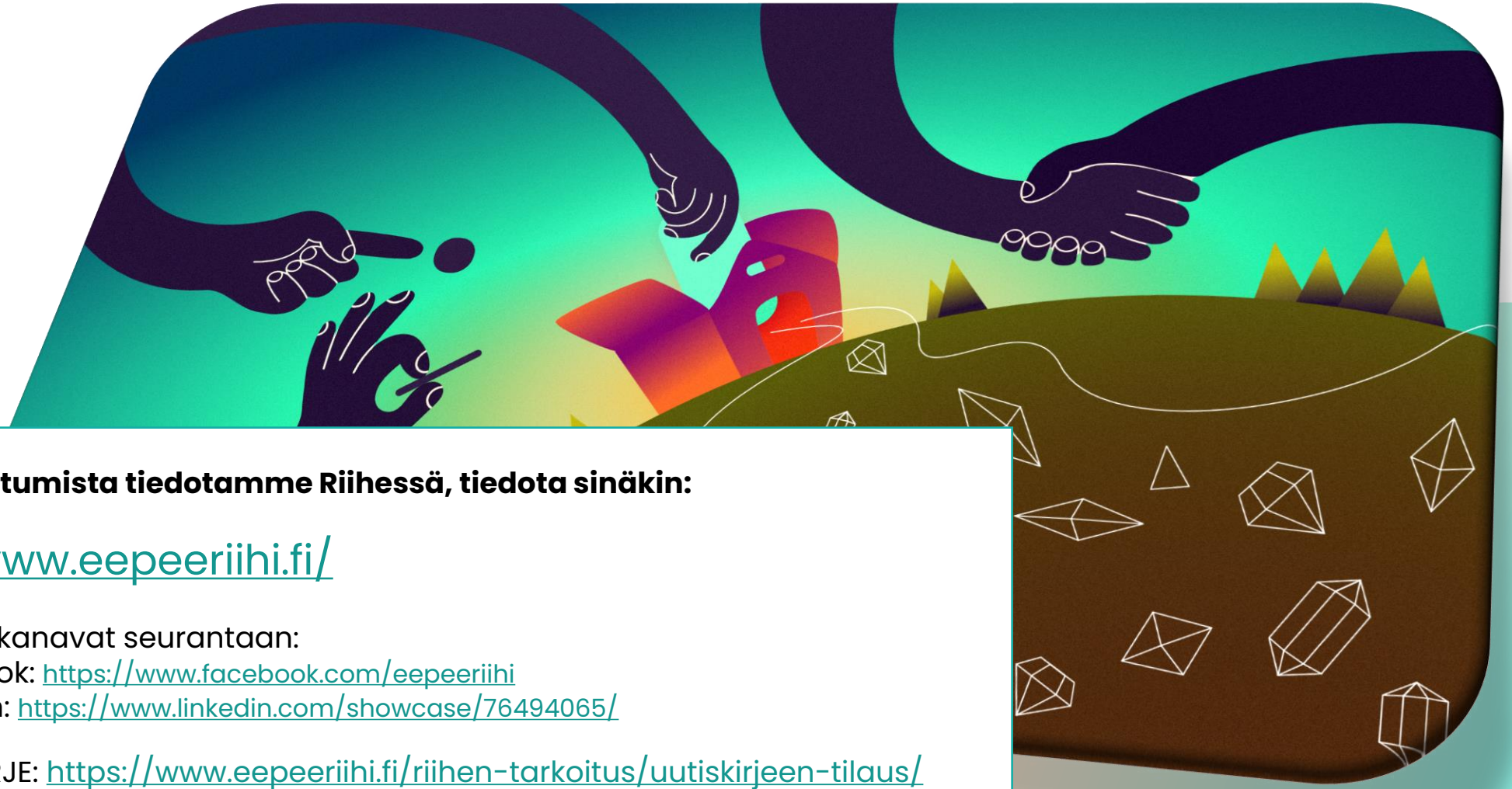

Tulevista tapahtumista tiedotamme Riihessä, tiedota sinäkin:

- https://www.eepeeriihi.fi/

Ota myös somekanavat seurantaan:

- Facebook: https://www.facebook.com/eepeeriihi
- LinkedIn: https://www.linkedin.com/showcase/76494065/

Ja tilaa UUTISKIRJE: https://www.eepeeriihi.fi/riihen-tarkoitus/uutiskirjeen-tilaus/

Euroopan unionin osarahoittama

Kiertotalouden liiketoimintamallit

Kaikissa vastaajaryhmissä korostui ajatus siitä, että kiertotalous = kierrätys, ja resurssien talteenottoon liittyvät kiertotalouden toteuttamismallit tunnistetaan.

Erityisesti yrityksiä on autettava tunnistamaan kiertotalouden muut mahdollisuudet.

Kuva: Jenni Nurmi, Ympäristöosaamisella kohti kestävää teollisuutta –hanke, SeAMK

Kiertotalouden liiketoimintamallien nelikenttä

Euroopan unionin osarahoittama

Kiertotalouden liiketoimintamallit asettuvat nelikentässä suhteessa:

- **Helppous integroida olemassa olevaan toimintaan**
- **Kiertotalouden**
- **tavoiteltavin strategia**
- **Potentiaali kasvulle**
- **Kohdistuuko vaikutus tuotteeseen ja valmistukseen vai kulutukseen ja käyttöön.**

Kun keskitytään vain resurssien talteenottoon, niin

- Kiertotalous näyttäytyy vain vaatimuksina
- Ei tunnisteta liiketoimintamalleja, joihin liittyy todellisia kasvumahdollisuuksia
- Ei tunnisteta niitä kiertotalouden toimia, joita jo mahdollisesti tehdään

Kiertotalouden hierarkia

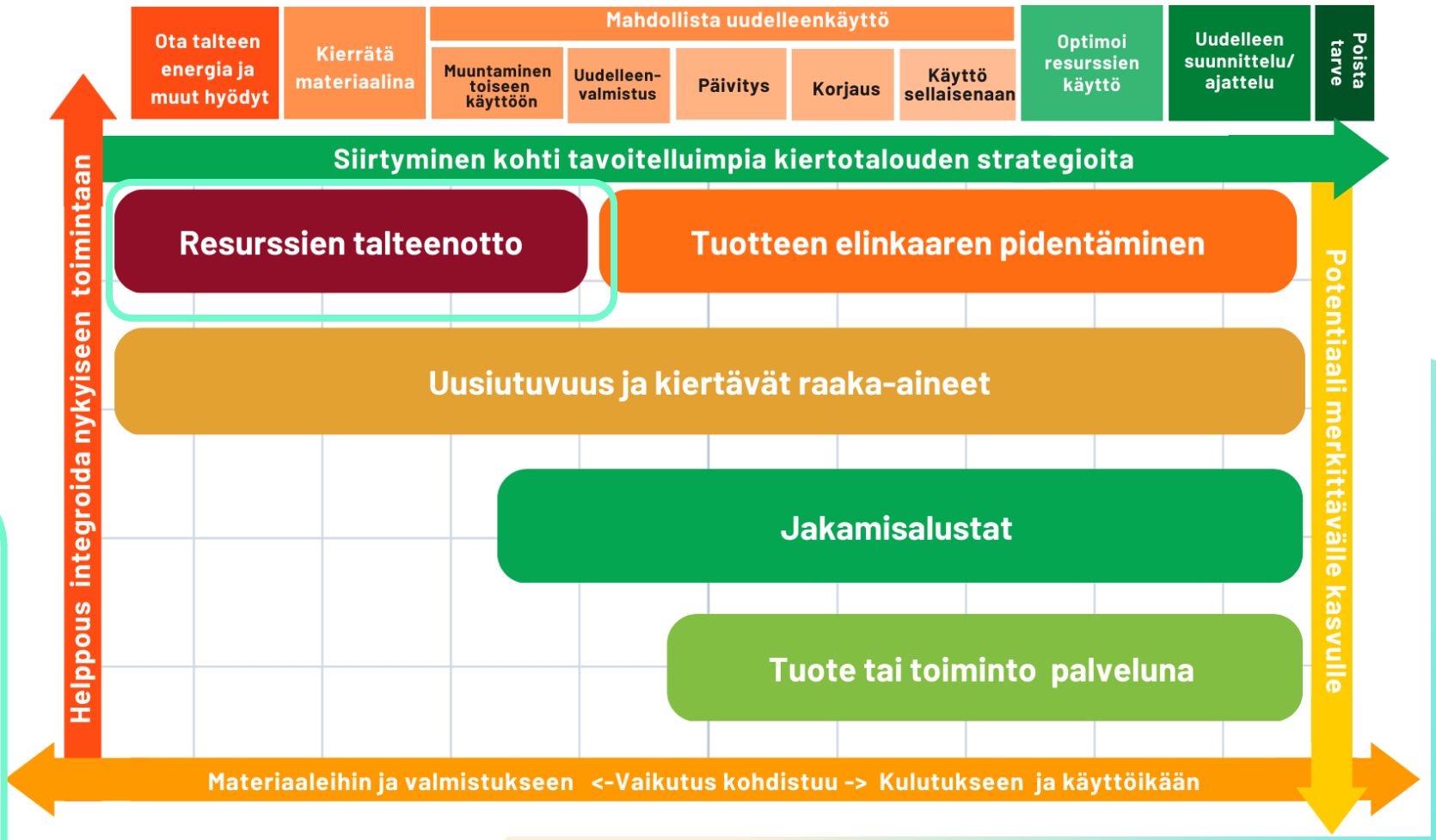

Kuva: Jenni Nurmi, Ympäristöosaamisella kohti kestävää teollisuutta –hanke, SeAMK